

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

PROGRAM

USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST

BEREMO IN PIŠEMO SKUPAJ (UŽU-BIPS) (predlog)

Ljubljana, 2011

Projekt financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo RS za šolstvo in šport. Projekt se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete »Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja« in prednostne usmeritve »Izboljševanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.«

Besedilo prenovljenega programa je bilo sprejeto na XX. seji Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih, ki je bila XX. XX. 2012. Program je oblikovan in prenovljen na Andragoškem centru Slovenije. Vsaka uporaba besedila programa ali posameznih delov besedila je dovoljena le z vednostjo in s pisnim soglasjem sestavljavcev programa.

Leto nastanka programa: 2002

Leto zadnje revizije programa: 2011

Jezikovni pregled: nelektorirano besedilo

KAZALO

1. SPLOŠNI DEL	5
1.1 IME PROGRAMA	5
1.2. UTEMELJENOST	5
1.2.1 Rezultati raziskav in pretekle izkušnje z izvajanjem programov UŽU	5
1.2.2 Nacionalna evalvacija programa UŽU BIPS 2009 – 2011	6
1.2.3 Temeljne zmožnosti za vseživljenjsko učenje	9
1.2.4 Temeljne zmožnosti za življenjsko uspešnost	11
1.3 CILJNA SKUPINA	14
1.3.1 Značilnosti ciljne skupine	14
1.4 CILJI IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA	14
1.5 TRAJANJE PROGRAMA	17
1.6 POGOJI ZA VPIS, NAPREDOVANJE IN DOKONČANJE PROGRAMA	17
1.6.1 Vpis	17
1.6.2 Napredovanje	17
1.6.3 Dokončanje programa	18
2. POSEBNI DEL	19
2.1 ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA	19
2.1.1 Priporočeno število udeležencev	19
2.1.2. Časovna razporeditev	19
2.1.3. Zagotavljanje pogojev za izvedbo programa in priprava izvedbenega kurikuluma	19
2.1.4. Osební izobraževalni načrt	19
2.1.5. Zbirna mapa učnih dosežkov	20
2.1.6. Vključevanje udeležencev v programu	20
2.1.7. Podpora odraslim na izobraževalni poti	20
2.2 KATALOG ZNANJA	22
2.2.1 Standardi znanja	22
2.2.2 Vsebine programa	35
2.2.3 Didaktično-metodična navodila za izpeljavo programa	36
2.2.4 Učno gradivo	39
2.2.5 Posebno znanje izvajalcev programa	39
2.2.6 Javna veljavnost programa	39
2.2.7 Sestavljavci programa	40
3. PRILOGA	41
3.1. Zbirna mapa udeleženca	41

3.2 Evalvacija programa.....	42
------------------------------	----

1. SPLOŠNI DEL

1.1 IME PROGRAMA

Ime izobraževalnega programa je Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Beremo in pišemo skupaj, s kratico UŽU-BIPS.

1.2. UTEMELJENOST

1.2.1 Rezultati raziskav in pretekle izkušnje z izvajanjem programov UŽU

a) Izsledki nacionalne raziskave pismenosti

Program Beremo in pišemo skupaj je eden izmed programov za razvoj temeljnih zmožnosti odraslih v Sloveniji, ki so nastali po letu 2000, in sicer po objavi izsledkov nacionalne raziskave pismenosti (Možina, 2011, str. 29). Nacionalna raziskava pismenosti je razkrila, katere so najranljivejše in najštevilčnejše skupine ljudi z neustrezno ravni pismenosti. Raziskovalci področja so med letoma 2001 in 2006 izpeljali manjše raziskave, ki so pokazale, kakšne so izobraževalne potrebe posameznih ciljnih skupin ter njihove možnosti in priložnosti za izobraževanje v okolju, kjer živijo. Ugotavljalo se je, kakšne so njihove pisne prakse ter možnosti za razvoj in ohranjanje pismenosti. Na podlagi teh raziskav ter ob upoštevanju nekaterih izkušenj pri izvajanju programov UŽU v devetdesetih letih se je postopoma začela razvijati paleta javnoveljavnih programov za razvoj pismenosti odraslih, med njimi program Beremo in pišemo skupaj. Ob programu za ciljno skupino je bil oblikovan tudi program usposabljanja strokovnih delavcev, t. i. Temeljno usposabljanje učiteljev za izvajanje programov UŽU, ki ga vsa ta leta vodi in izvaja Andragoški center Slovenije.

Ugotovitve mednarodne raziskave o pismenosti so pokazale, da zelo zaostajamo za drugimi razvitimi državami v Evropi in drugje v svetu; 77 odstotkov odraslih med 16. in 65. letom ne dosega ravni pismenosti, ki je potrebna za primerno vključevanje v sodobno družbo, zaznamovano z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.

Pomanjkljiva skrb za razvoj pismenosti povzroča očitne primanjkljaje, ki se lahko vse bolj poglobljajo. Program UŽU-BIPS je nastal z namenom zmanjšanja negativnih učinkov medgeneracijskega prenosa ravni pismenosti v družinah, predvsem v družinah iz različnih ranljivih skupin odraslih. Ugotovljeno je bilo, da si starši iz ranljivih skupin želijo, da bi njihovi potomci dosegli višjo stopnjo izobrazbe, kot jo imajo sami, po drugi strani nimajo dovolj znanj, da bi jim to omogočili.

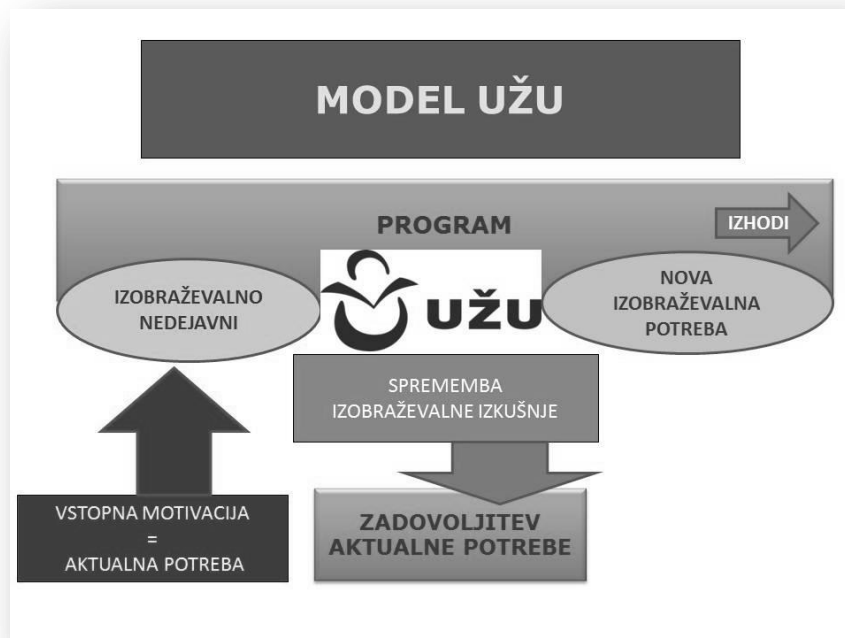
b) Raziskava pismenosti v družini

Raziskava pismenosti v družini je pokazala, da tiste dejavnosti v družini, ki so povezane z rabo in razvijanjem temeljnih spretnosti, s svojo močno doživljajsko sestavino, pustijo močno sled na otrocih. Starši skozi dejavnosti (družinske pismenosti) prenesejo na otroke veliko znanja in spretnosti, ki so priprava za osnovno šolo, obenem pa si tako otroci privzgajajo bralne navade in razvijajo bralno kulturo v najširšem pomenu besede. Analiza skupine staršev glede na nekatere lastnosti je pokazala, da skupino staršev in skrbnikov lahko delimo v tri podskupine – na take, ki so zelo, srednje in manj dejavni. Razlikujejo se po stopnji izobrazbe, vrstah in pogostosti opravljanja dejavnosti, ki so povezane s temeljnimi spretnostmi, in po pripravljenosti za sprejemanje strokovnih nasvetov o razvijanju bralnih interesov in navad (Knaflič, 2001, str.117).

c) Izobraževalni model za razvoj pismenosti odraslih

Model temelji na izobraževalnih potrebah in interesih posamezne ciljne skupine in daje pozitivne učinke pri izobraževanju najranljivejših skupin odraslih. Programi so različni zato, ker ponujajo z vidika programske zasnove UŽU različne učne priložnosti. Slovenski model programov UŽU je inovativen v evropskem prostoru.

Slika: Model izobraževalnih programov UŽU

Za vključitev ustreznih pripadnikov ranljive skupine v program je ključna t.i. vstopna motivacija. V program se skupaj s starši vključujejo tudi njihovi otroci, lahko pa tudi člani te družine (npr. stari starši, skrbniki). Ta v programih UŽU še posebej izhaja iz aktualne potrebe posameznika. Program Beremo in pišemo skupaj je oblikovan tako, da naj bi se vanj vključevali tisti starši otrok iz nižjih razredov osnovne šole (prvo triletnje devetletke), ki nimajo dovolj znanja, da bi pomagali svojim otrokom pri izpolnjevanju šolskih obveznosti. Najpogosteje so to starši, ki so dosegli manj kot srednješolsko izobrazbo oziroma izvirajo iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij. Skupna značilnost staršev je, da so pogosteje izobraževalno nedejavni. Vstop v program jim bo prinesel ključno spremembo – pozitivnejšo izobraževalno izkušnjo in konkretna znanja in napotke, kako podpirati in spodbujati otroke pri šolskem delu (pomoč pri domačih nalogah). Novo pridobljeno znanje je uporabno v vsakdanjem življenju družine in pri vzgoji, saj nova izobraževalna izkušnja, ki sta jo dobila tako otrok kot starš, omogoča bistveno bolj demokratičen odnose med družinskimi člani. Ta spoznanja lahko prispevajo k pojavu nove izobraževalne potrebe, ki jo razumemo kot enega od kazalnikov uspešnosti programa.

1.2.2 Nacionalna evalvacija programa UŽU BIPS 2009 – 2011

a) Nacionalna evalvacija programa javno veljavnih programov

Nacionalna evalvacija programa UŽU-BIPS je pokazala, da je program ustrezno zasnovan (Javrh, 2011)¹. Posebnost programa je hkratna navzočnost staršev in otrok, program je tako namenjen tako staršem kot otrokom.

¹ Nacionalno evalvacijo je izpeljeval Andragoški center Slovenije v sklopu projekta Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalnega učenja, ki sta ga sofinancirala Evropski socialni sklad in Ministrstvo za šolstvo in šport, da bi se programi prenovili. Novosti

Večina staršev (83,7%) je potrdila, da je s pomočjo programa UŽU-BIPS pridobila nova znanja, ki jim pomagajo pri vzgoji otrok, in nove spretnosti za stike z drugimi (77,5%), sploh pa so ocenili, da je večina znanj zares uporabna v vsakdanjem življenju. Večina staršev (91%) je skozi program tudi utrdila prepričanje, da se morajo tudi sami učiti, če želijo otroku pomagati. Po oceni 67% staršev so njihovi odnosi z otrokom po zaključenem programu občutno bolj demokratični.

V evalvaciji so bili zaznani tudi pozitivni učinki pri učenju otrok v šoli. Polovica staršev je potrdila, da je bil njihov otrok zaradi udeležbe v programu uspešnejši pri slovenščini, 34% staršev je spremljalo izboljšave otroka pri matematiki. Tudi učitelji so zatrdili, da so otroci s pomočjo programa izkusili učenje s starši prek igre, sproščeno govorno nastopanje in izražanje ter druge učne situacije skupaj s starši. Ocenili so, da je za otroke najbolj izrazit učinek programa »učenje ob starših v šolskem okolju«.

Evalvacija je pokazala, da se v program niso vključevali samo predvideni udeleženci. Petina staršev je imela višjo, visoko izobrazbo ali več. Slabše izobraženi starši potrebujejo za vključitev dodatne spodbude. Program je v izhodišču namenjen manj izobraženim staršem, saj so snovalci predvidevali, da imajo prav ti največje težave pri tem, kako otroku učinkovito pomagati pri učenju. Program UŽU-BIPS je glede na rezultate nacionalne evalvacije vsebinsko dobro zasnovan, več pa je potrebno narediti, da bo program dejansko bolj dostopen za najbolj pomoči potrebne starše.

b) Najbolj opazni učinki za udeležence po končanem programu

Nacionalna evalvacija je pokazala nekaj zakonitosti, ki veljajo za vse programe UŽU, čeprav so si tako glede na ciljne skupine kot tudi glede na opredeljene kratkoročne cilje različni. Programi nedvomno izboljšujejo pismenost odraslih v najširšem pomenu besede, poleg tega lahko pri udeleženi starših in otrocih opazujemo še druge učinke.

Slika: Najbolj izraziti učinki programa UŽU-BIPS

- Sprememba izobraževalne izkušnje udeležениh in spremembe osebnih prepričanj

Socialno izključenost tvegajo vsi tisti starši, ki niso dovolj razvili ključnih kompetenc, seveda pa bo imelo posledice tudi pri njihovih otrocih. Čeprav se v izsledkih raziskav izobraževanje vse bolj kaže kot mogoči izhod iz socialne izključenosti, v praksi nastaja začaran krog: zaradi zgodnjega opuščanja šolanja mladi starši ostanejo brez znanja, kasneje se tudi od drugih možnih virov znanja vse bolj odvrčajo, s čimer se temelji za izoblikovanje ključnih kompetenc rahljajo. Pospešeno se porajajo z izkušnjami podkrepljena prepričanja o osebni neuspešnosti in »nedosegljivosti« ciljev, to pa spodbuja neudeležbo v kakršnih koli organiziranih oblikah izobraževanja, kar vpliva izobrazbene dosežke njihovih otrok. Primerjalni empirični podatki (prim. Radovan, pa tudi Mohorčič Špolar, Radovan in Ivančič, 2010) v Evropi pa tudi pri nas kažejo, da so eden resnih problemov pri animiranju ranljivih poprejšnje individualne negativne izkušnje v izobraževanju. Prav te močno utrujejo prepričanje posameznikov »učenje ni zame in jaz nisem za učenje«. Težave se pojavijo takoj, ko skušamo te odrasle navdušiti, da bi se udeležili posebnih izobraževalnih programov, kjer naj bi pridobili drugačne, pozitivne izobraževalne izkušnje in spremenili svoja prepričanja o tem, kaj jim ta dejavnost lahko ponudi.

Sprememba izobraževalne izkušnje odraslih je lahko ena od temeljnih poti iz začaranega kroga. Prav zato učitelji programa Beremo in pišemo skupaj še posebno pozornost namenjajo dobremu počutju udeležениh staršev in otrok, potrditvam in povezavi novega znanja z bogatimi osebnimi življenjskimi izkušnjami udeležениh. Nastati mora temeljna sprememba v izobraževalni izkušnji: ta mora biti tako za starše kot njihove otroke prijetna, dinamična, da posameznika dolgoročno izpolnjuje.

- Izboljšanje jedrne pismenosti (branje, pisanje, temeljne matematične spretnosti)

Izhodiščna stopnja, do katere imajo udeleženi starši razvite temeljne spretnosti (branje, pisanje, računanje – uporabo temeljnih matematičnih operacij), je pri posameznikih zelo različna. Prav tej raznolikosti se že pri načrtovanju posebno pozorno prilagajajo tudi prijem in vsebinski poudarki programa. Udeleženi starši v programu izboljšajo tudi jedmo pismenost (branje, pisanje, računanje), čeprav to ni izrazito izpostavljen cilj. Te spretnosti se razvijejo ob zadovoljevanju njihove »izhodiščne potrebe«, da pomagajo svojemu (v šoli neuspešnemu) otroku. Ob pazljivo strukturiranih dejavnosti v programu udeleženi starši tudi berejo, čeprav te dejavnosti načeloma v vsakdanjem življenju ne marajo in je ne obvladajo dobro; pripovedujejo in sporočajo svoja stališča, čeprav se težko izrazijo; izračunavajo konkretne podatke, čeprav so pozabili šolsko matematiko in računske operacije – vse to počnejo zato, ker želijo izpolniti svojo potrebo, osvežiti svoja znanja, da bodo lahko pomagali svojemu otroku. Spretnosti branja, pisanja in računanja se s tem postavijo na svoje pravo mesto – so le orodje, sredstvo za zadovoljitev njihove potrebe.

- Izboljšanje samopodobe ter oblikovanje novih načrtov za prihodnost

Ob pripravi programa je nujen temeljit razmislek učiteljev, zakaj obstajajo in se razvijajo različne »zavračajoče« kulture, na primer kultura obrobnosti, kultura nedoseganja pričakovanih ciljev itn., kajti značilnost samopodobe izključenih je demoralizacija, nezaupanje v sistem in nevarnost stalne izključenosti, ki se hranijo z različnimi oblikami revščine.

Med opaznimi učinki programa mora biti izboljšanje in utrditev samopodobe udeleženi staršev, pa tudi izboljšana samopodoba njihovih otrok, kar vodi k izboljšanju samopodobe cele družine. Udeleženi starši in otroci naj skozi skupne dejavnosti postopno »spoznajo, da zmorejo«. Evalvacija je pokazala, da so udeleženci po dosedanjih izvedbah programa bolje poznali svoje starševske pravice in vzgojne dolžnosti in jih tudi znali bolje uveljaviti. Med pozitivnimi učinki na samopodobo so še: precej povečana splošna poučenost, iskanje novih možnosti, zavedanje lastnih potencialov, udeležba v drugih programih in drugačen vsakdanjik udeležencev.

1.2.3 Temeljne zmožnosti za vseživljenjsko učenje²

a) Evropski okvir

Evropski parlament je konec leta 2006 sprejel evropski okvir ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje. Okvir prvič na evropski ravni opredeljuje in določa ključne kompetence, ki jih državljani potrebujejo za svojo osebno izpolnitev, socialno vključenost, aktivno državljanstvo in zaposljivost v družbi. Sistemi začetnega državljanstva in usposabljanja članic bi morali spodbujati razvoj teh kompetenc pri vseh mladih, njihova ponudba izobraževanja in usposabljanja za odrasle pa bi morala vsem odraslim zagotoviti dejanske priložnosti, da se teh spretnosti in kompetenc naučijo ter jih vzdržujejo (Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, Evropski referenčni okvir, 2006).

Različne potrebe učečih se je treba zadovoljevati zlasti z nadgradnjo raznolikih individualnih kompetenc z zagotavljanjem enakosti in dostopnosti tistim skupinam, ki zaradi izobraževalne prikrasnosti, nastale zaradi osebnih, družbenih, kulturnih ali ekonomskih okoliščin, potrebujejo posebno podporo za izpolnitev svojega izobrazbenega potenciala. Primer takih skupin vključujejo osebe s šibkimi osnovnim znanji, zlasti pomanjkljivo pismenostjo, tisti, ki so zgodaj opustili šolanje, dolgotrajno brezposelnost in tisti, ki se po dolgi odsotnosti vračajo

² V prispevku je praviloma za poimenovanje ključnih kompetence uporabljen poslovenjen izraz temeljne zmožnosti. Priporočilo o uporabi poslovenjenega izraza je bilo sprejeto na mednarodnem posvetu Strategija razvijanja in udejanjanja ključnih kompetenc v RS, Ljubljana, 30.–31. 3. 2005, na predlog delovne skupine za terminologijo pod vodstvom profesorja dr. Janeza Dularja. Čeprav pojem ne zajema t. i. »opravilne« zmožnosti (Strategija vseživljenjskosti učenja, 2007, 39), je bilo v delovni skupini doseženo soglasje in sprejeto priporočilo, da se uporablja slovenski izraz. Druga poimenovanja za ključne kompetence – pismenost, funkcionalna pismenost, temeljne zmožnosti in spretnosti – pa so praviloma uporabljene pri navajanju opredelitev in stališč posameznih avtorjev, kot jih uporabljajo sami.

na delovno mesto, starejši, migranti in invalidi (Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, Evropski referenčni okvir, 2006).

Evropski okvir ključnih kompetenc vsem članicam priporoča, da razvijajo ponudbo ključnih kompetenc za vse kot del svojih strategij za vseživljenjsko učenje, vključno s strategijami za doseganje splošne pismenosti. V skladu z Referenčnim okvirjem se priporoča da članice zagotovijo: začetno izobraževanje in usposabljanje vsem mladim ponuja sredstva za oblikovanje ključnih kompetenc do ravni, ko bodo sposobni za odraslo življenje, in ki ustvarja podlago za nadaljnje učenje in poklicno življenje; ustrezno ponudbo tistim mladim, ki zaradi izobraževalne prikrašnosti, nastale zaradi osebnih, družbenih, kulturnih in gospodarskih okoliščin, potrebujejo posebno podporo za izpolnitev njihovega izobrazbenega potenciala; da bo odraslim omogočeno razvijati in posodabljati njihove ključne kompetence vse življenje ter da bo poseben poudarek na ciljnih skupinah, ki so ugotovljene kot prednostne naloge v nacionalnem, regionalnem in/ali lokalnem okviru, na primer osebe, ki morajo posodobiti svoja znanja; da bo na voljo ustrezna infrastruktura za nadaljevanje izobraževanja in usposabljanja odraslih, vključno z učitelji in vodji usposabljanja, postopki preverjanja in vrednotenja, ukrepi za zagotovitev enakega dostopa do vseživljenjskega učenja in trga dela ter podpora učencem, ki bo priznavala različne potrebe in kompetence odraslih; da bo skladnost ponudbe izobraževanja za odrasle in usposabljanja za posamezne državljane dosežena prek tesnih povezav s politiko zaposlovanja in socialno politiko, kulturno politiko, politiko inovativnosti ter drugimi politikami, ki vplivajo na mlade, ter prek sodelovanja s socialnimi partnerji in drugimi zainteresiranimi stranmi (Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, Evropski referenčni okvir, 2006).

b) Unescova priporočila o razvoju pismenosti odraslih³

Na obeh Unescovih svetovanih konferencah o izobraževanju odraslih CONFITEA V, 1997 (v nadaljevanju Hamburška deklaracija) in CONFITEA VI v Belému, 2009 (v nadaljevanju belémski sklepi) je pismenost odraslih med ključnimi temami in priporočili za ukrepanje. Vsaka od tem v resnici zajema področja, ki jih določajo tudi evropski dokumenti. Za razliko od evropskih opredelitev – te sicer vedno vsebujejo humanistične vidike razvoja kompetenc (aktivno državljanstvo, osebnostni razvoj, sobivanje v skupnosti), nesporno pa prevladuje koncept, ki daje prednost razvoju kompetenc za povečanje ekonomske učinkovitosti in tekmovalnosti – Unesco uveljavlja humanistične vidike pismenosti (osebni razvoj in samouresničitev, družbeni razvoj). V središče postavlja posameznika in učenje za to, da uresničuje svojo pravico do dela (Hamburška deklaracija), tudi pri učenju za potrebe trga dela. V belémskih sklepih je pismenost odraslih opredeljena kot prva prioriteta in kot kontinuum učenja v vseh življenjskih obdobjih. V Belému so se dogovorili, da bodo za naslednje desetletje določene smeri razvoja in jasni cilji za povečevanje pismenosti odraslih, za spremljanje napredka na podlagi kritičnega merjenja (*assessment*), odpravljanja ovir in slabosti, da bodo povečani viri in znanje za izpeljevanje programov pismenosti, ponudba programov opismenjevanja bo relevantna za posameznika, omogočala bo razvoj funkcionalnega in trajnega znanja, spretnosti in kompetence ter nadaljnje učenje odraslih; dejavnosti opismenjevanja bodo osredotočene na najbolj prikrašane skupine odraslih, postavljeni bodo mednarodni kazalniki in cilji za pismenost; sistematično bodo ocenjevali in poročali o napredku, med drugim tudi o virih in vlaganju v razvoj pismenosti v posamezni državi in na globalni ravni.

³ Unesco uporablja v svojih dokumentih dva pojma: pojem »temeljno izobraževanje za vse« in pojem »pismenost odraslih«. S prvim označuje pravico vseh ljudi, da s »temeljnimi izobraževanjem uresničujejo svoje zmožnosti« ter »polno, svobodno in dejavno sodelujejo na vsakem področju življenja«. Pismenost odraslih pa opredeljujejo širše, kot »znanje in spretnosti, ki jih v hitro spreminjajočem se svetu potrebujemo vsi«. Pismenost je tudi »eden od temeljev za druge življenjske spretnosti«, je »katalizator za sodelovanje v družbenih, kulturnih, političnih in gospodarskih dejavnostih in za učenje za vse življenje«. Pismenost odraslih je opredeljena kot temeljna človekova pravica (Hamburška deklaracija, točki 9 in 11). V belémskih sklepih je narejen korak nazaj s stališča pismenosti kot človekove pravice: pismenost odraslih ni več opredeljena kot temeljna človekova pravica, ampak kot pravica, neločljivo povezana s pravico do izobraževanja.

c) Nacionalni dokumenti

V Sloveniji uporabljamo v nacionalnih in strokovnih dokumentih, ki urejajo področje pismenosti in temeljnih zmožnosti, zelo različna poimenovanja, podobno kot v evropskih dokumentih. Pregled različnih poimenovanj pokaže (Možina, 2008), da so v ozadju teh poimenovanj tudi različni koncepti in modeli pismenosti, ki so pogosto rivalski. Najgloblji razlog za »rivalstvo« je to, da je pojem pismenost eden izmed med najbolj socialno in zgodovinsko determiniranih pojmov.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju (2011) v poglavju o izobraževanju odraslih (Bela knjiga, 2011, 371–419) določa kot načelo oblikovanje nacionalnih, mednarodno primerljivih, standardov temeljnih zmožnosti in možnost, da odrasli nenehno razvijajo in posodablajo temeljne zmožnosti na tej ravni (prav tam, 376). V predlogih rešitev je razvijanje ustrezne ravni temeljnih zmožnosti umeščeno v srednje poklicno in strokovno izobraževanje odraslih ter v splošno neformalno izobraževanje odraslih.

Resolucija o nacionalnem programu za izobraževanje odraslih 2004–2010 (v nadaljevanju ReNPIO) določa cilje, neposredno povezane z razvijanjem temeljnih zmožnosti za razvijanje socialnega, kulturnega in človeškega kapitala. Strateški cilji v ReNPIO so opredeljeni na treh področjih, ki sta jih pozneje določila tudi Evropski svet in Evropska komisija. V letnih programih izobraževanja odraslih, s katerimi Vlada RS zagotavlja uresničevanje ReNPIO, je bilo do leta 2009 vsako leto področje pismenosti opredeljeno kot prednostno (letni programi izobraževanja odraslih 2006–2008).

Strategija vseživljenjskosti učenja (v nadaljevanju Strategija VŽU) umešča temeljne zmožnosti kot samostojno področje v nacionalne cilje (zvišati raven vseh vrst pismenosti ter rabe pismenosti za različne namene in v različnih povezavah) in kot samostojno strateško jedro (temeljne zmožnosti za osebno rast in učenje). Temeljne zmožnosti v strateškem jedru postavlja Strategija VŽU na evropsko opredelitev osmih temeljnih zmožnosti. Ob tem pa posebej izpostavlja pomen prodiranja do globljih plasti, ki zadevajo osebne lastnosti, kot so: (avtentična) osebnost, (poklicna) identiteta, pojmovanja in prepričanja (npr. o učenju, znanju) in zmožnosti; pomembne so tudi bolj tehnične zmožnosti (spretnosti, metode, tehnike). Enako pozornost namenja Strategija VŽU tudi drugim sestavinam, ki omogočajo pridobivanje kakovostnega znanja: znanju v ožjem pomenu, strategiji učenja in zanimanju za predmet.

1.2.4 Temeljne zmožnosti za življenjsko uspešnost

Neustrezno razvite temeljne zmožnosti/pismenost odraslih najbolj prizadenejo socialno prikrajšane. Pri tem ni največji osebni in družbeni problem to, da so posamezniki za svoje delo slabo plačani in živijo na robu družbe, ampak to, da so bili prikrajšani za možnost, da bi se osebno razvili in primerno izobrazili, zato ne morejo izkoristiti priložnosti, ki jim jih ponuja okolje. Pri nas je pojav neustrezno razvitih pisnih spretnosti odraslih množičen, zato ga je mogoče reševati samo z množičnim izobraževanjem⁴ ter usklajenimi ukrepi na osebni, socialni in politični ravni (Drofenik, 2011, str. 133).

Čas, v katerem živimo, zahteva od posameznikov ne le soočanje z nenehnimi spremembami v vsakdanjem in delovnem življenju, temveč tudi pripravljenost in zmožnost sooblikovati spremembe za razvoj demokratičnih družb in blaginjo ljudi. Za uresničevanje te vloge potrebujemo odrasli zelo raznolike zmožnosti, ki jih določajo kognitivni, motivacijski in družbeni pogoji. V teoriji, stroki in politiki je bilo sicer doseženo soglasje, da je med mnogoterimi zmožnosti odraslih treba določiti tiste, ki jih potrebuje vsakdo, da se uči, da nekaj naredi in da nekaj doseže. Na podlagi treh meril so določili osem temeljnih zmožnosti. Pri načrtovanju politik bo potrebno dosledno

⁴ 25 000 odraslih z neustrezno razvitimi pisnimi spretnostmi bi morali vsako leto vključiti v programe za razvoj pismenosti, Strategija za zviševanje ravni pismenosti odraslih, 2003.

uveljavljanje merila, po katerem lahko opredelimo zmožnost kot ključno le, če zadosti vsemu trojemu: zahtevam na trgu dela, potrebam v osebnem in družbenem življenju in je pomembna za vse posameznike, ne samo za specialiste ali visoko izobražene (poudarek za vse posameznike) in ne izpostavlja tistih kompetenc, ki so potrebne v določenih specifičnih poklicih, karierah ali socialnih položajih. To pomeni, da – niti na ravni politike niti stroke ali prakse razvijanja in izvajanja programov za razvoj ključnih kompetenc – dejavnosti, ki so osredotočene samo na razvijanje zmožnosti, potrebne za trg dela, ni mogoče interpretirati kot programe/ukrepe za razvoj temeljnih zmožnosti (Drofenik 2011, 131-132).

V evropski in slovenski politiki in praksi razvoja temeljnih zmožnosti so te razdeljene v dve skupini: v osnovne in prečne temeljne zmožnosti. V Sloveniji se je uveljavil nekoliko drugačen prijem kot v evropskih političnih pobudah. Med temeljne zmožnosti, ki jih odrasli razvijajo v programih UŽU, so zajeti sporazumevanje v slovenskem in tujem jeziku, matematika in družboslovje. Med prečne temeljne zmožnosti umeščamo v Sloveniji digitalne zmožnosti, učiti se učiti, medsebojne, medkulturne in družbene ter državljanske zmožnosti; ne pa tudi podjetnosti. Prečno zmožnost kulturna zavest in izražanje razvijajo odrasli v programih UŽU v sklopu maternega jezika in družboslovja (Drofenik 2011, str. 132).

Slika: Izbor temeljnih zmožnosti v programih UŽU

Izbor temeljnih zmožnosti izhaja iz dvajsetletnih izkušenj slovenskih strokovnjakov pri izvajanju programov. Izbranih in v model umeščenih je osem ključnih zmožnosti:

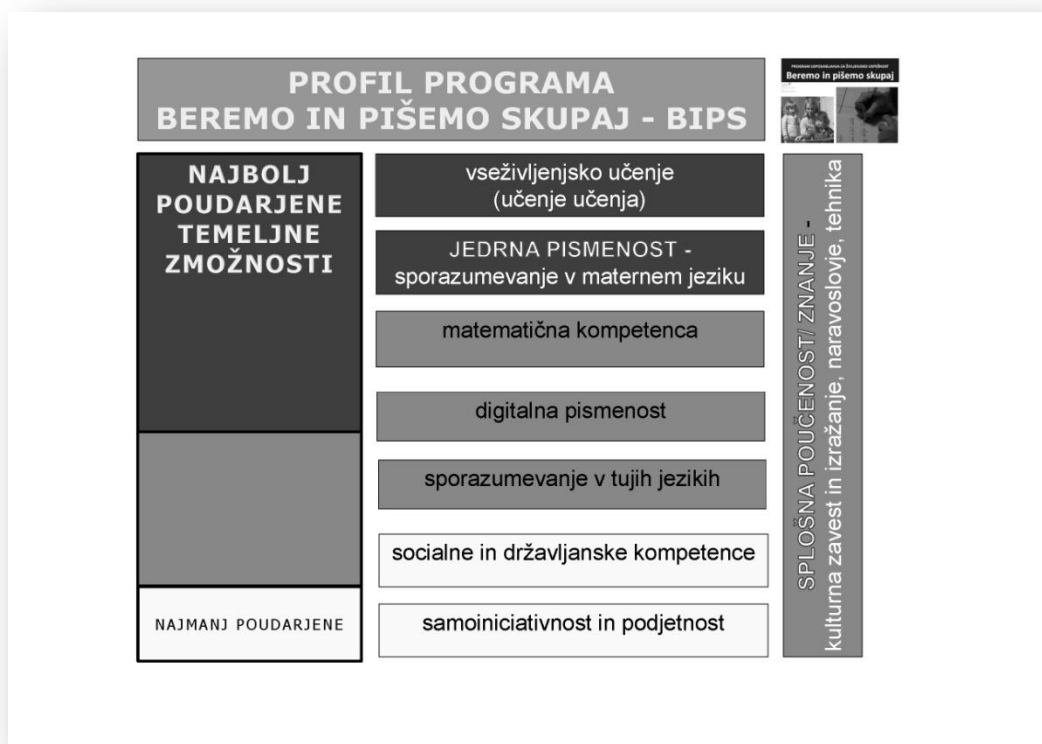
- jedrna pismenost (t.j. »sporazumevanje v maternem jeziku«)
- sporazumevanje v tujih jezikih
- matematična kompetenca
- digitalna pismenost

- vseživljenjsko učenje (t.j. »učenje učenja«)
- socialne in državljanske kompetence
- samoiniciativnost in podjetnost
- splošna poučenost/znanje (t.j. »kulturna zavest in izražanje«, »naravoslovje«, »tehnika«)

Za razvijanje konkretnega procesa učenja pa sta tako opredelitev modela temeljnih zmožnosti kot sam izbor osnovnih in prečnih temeljnih zmožnosti presplošna. Zato je pri razvijanju in še posebno pri izpeljevanju izobraževalnih programov nujno izhajati iz spoznanj, da je za razvoj temeljne zmožnosti bistveno tudi predmetno znanje, da učenja ni mogoče osredotočiti le na učne dosežke in da temeljne zmožnosti niso praktično uporabne same zase, ampak je za njihovo uporabo potrebno specifično znanje, ki izhaja iz praktične izkušnje in refleksije. Poleg tega se morajo načrtovalci razvoja temeljnih zmožnosti odraslih in praktiki pri svojem delu neposredno in sami odločati o tem, katere osnovne in katere prečne zmožnosti razvijati pri odraslih, kako v izobraževalnih programih krepi posamezne sestavine (spoznavno, čustveno, akcijsko) in kako vključevati izkušnje in krepi refleksijo odraslih. Pri odločanju o teh vprašanjih je prav, da izhajamo iz mnenj slovenskih strokovnjakov, ki se ukvarjajo s pismenostjo odraslih, iz izkušenj pri izpeljevanju izobraževalnih programov za razvoj pismenosti odraslih in ob tem tudi presojo, kakšen bo naš prispevek k uresničevanju evropskih priporočil o temeljnih zmožnostih (Drofenik 2011, str. 132-133).

Ker program Beremo in pišemo skupaj naslavlja izhodiščno potrebo staršev, ki želijo pridobiti in razvijati temeljne spretnosti za pomoč otroku pri opismenjevanju, so za njeno izpolnitev potrebni poudarki v nekaterih temeljnih zmožnostih.

Slika: Poudarjene temeljne zmožnosti v programu Beremo in pišemo skupaj

Najbolj poudarjena temeljna zmožnost v programu Beremo in pišemo skupaj je vseživljenjsko učenje (učenje učenja) in jedrna pismenost (sporazumevanje v maternem jeziku), ob njih pa tudi matematične kompetence, digitalna pismenost in sporazumevanje v tujih jezikih. Ostali kompetenci (socialne in državljanske kompetence, samoiniciativnosti in podjetnost) se skozi program tudi krepijo, a se razvijata skozi druge vsebine.

1.3 CILJNA SKUPINA

Program Beremo in pišemo skupaj je oblikovan tako, da naj bi se vanj vključevali tisti starši otrok iz nižjih razredov osnovne šole (prvo triletnje devetletke), ki nimajo dovolj znanja, da bi pomagali svojim otrokom pri izpolnjevanju šolskih obveznosti. Najpogosteje so to starši, ki so dosegli manj kot srednješolsko izobrazbo oziroma izvirajo iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij. Skupna značilnost staršev je, da so pogosteje izobraževalno nedejavni.

1.3.1 Značilnosti ciljne skupine

Pri odraslih, ki so se prenehali izobraževati po največ desetih letih in se v vlogi staršev počutijo odgovorne za šolanje svojih otrok, je mogoče pričakovati še tele značilnosti: motiviranost za učinkovito pomoč otrokom pri učenju, pomanjkljivo obvladanje tehnik učenja in postopkov pri opravljanju šolskih obveznosti njihovih otrok, pomanjkljiva splošna poučenost in zastarelo znanje o osnovnošolskem kurikulumu, obremenjenost z delovnimi in družinskimi obveznostmi in pomanjkanje prostega časa.

Evalvacija 2009-2010 je pokazala, da so se doslej tega programa udeleževale predvsem ženske (93,3 %), največ s podeželja, stare od 30 do 40 let, s svojimi otroki. Le nekaj staršev se je z otroki udeležilo, ker so jim za uspehe povedali drugi ali so izvedeli iz medijev, velika večina se jih je programa udeležila po napotitvi učiteljev ali vzgojiteljev oziroma svetovalnih služb šole ali vrtca. Kar petina udeležениh je imela višjo, visoko izobrazbo ali več; to kaže, da izobraženi starši znajo samoiniciativno izrabiti oblike pomoči, ki so na voljo, slabše izobraženi pa potrebujejo za to dodatne spodbude. Program je v izhodišču namenjen manj izobraženim staršem, saj so snovalci predvidevali, da imajo prav ti največje težave pri tem, kako otroku učinkovito pomagati pri učenju. Vendar je pravi cilj programa v bistvu vključitev odraslih s primanjkljaji v temeljnih zmožnostih v izobraževalni program. Velika večina staršev je potrdila, da je s pomočjo tega programa pridobilo novo znanje, ki jim pomaga pri vzgoji otrok (83,7 %), in nove spretnosti za stike z drugimi (77,5 %), sploh pa so ocenili, da je večina znanja zares uporabna v vsakdanjem življenju.

1.4 CILJI IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Je eden redkih izobraževalnih programov, kjer so hkrati navzoči starši in njihovi otroci, cilji programa pa so smiselno porazdeljeni za obe skupini udeležениh: razvijanje temeljnih spretnosti, ki ustrezajo potrebam staršev v vsakdanjem življenju, in usposabljanje za pomoč otrokom v prvem triletju devetletke pri opismenjevanju, hkrati s tem pa se krepi tudi razvoj spretnosti otrok za ustrezno komuniciranje s starši in njihovimi učitelji v učnem okolju.

Vstop v program mora staršem in otrokom omogočiti ključno spremembo – novo izobraževalno izkušnjo, ko se v učnem okolju otrok družijo s svojimi starši ob zanimivih in poučnih dejavnostih povezanih s šolo in učenjem. Med pomembnimi cilji so tudi konkretna znanja in napotki staršem, kako podpirati in spodbujati otroke pri šolskem delu (pomoč pri domačih nalogah). Novo pridobljeno znanje je uporabno v vsakdanjem življenju družine in pri vzgoji, saj nova izobraževalna izkušnja, ki sta jo dobila tako otrok kot starš, omogoča bistveno bolj demokratičen odnos med družinskimi člani.

Najpogostejše so med informacijami in prijemi, ki so jih izkustveno spoznali v programu, starši doslej uporabljali: branje in didaktične igre pri učenju ter računalniško znanje. Velika večina staršev (91 %) je v program spoznala ali si utrdila prepričanje, da se mora tudi sama učiti, če želi pomagati otroku. Po mnenju 67 % staršev so njihovi odnosi z otrokom po dokončanem programu veliko bolj demokratični kot prej. Večina staršev je potrdila, da je njihov otrok dobil več veselja do učenja potem, ko je skupaj z njimi obiskoval program. Polovica staršev je potrdila tudi to, da je bil njihov otrok zaradi udeležbe v programu uspešnejši pri slovenščini, 34 % staršev je spremljalo izboljšave otroka pri matematiki. Tudi učitelji so zatrdili, da so otroci s pomočjo programa izkusili učenje s starši z igro, sproščeno govorno nastopanje in izražanje ter druge učne položaje skupaj s starši. Menili so, da je za otroke najizrazitejši učinek programa »učenje ob starših v šolskem okolju«. Program pa je učinkoval tudi na družine udeleženi: najbolj v izboljšanju medosebnih odnosov in pozitivnejših pogledih na učenje in šolo.

Splošni cilji glede na poudarjene temeljne zmožnosti:

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE (UČENJE UČENJA)

Učenje učenja je sposobnost slediti in vztrajati pri učenju. Posamezniki bi morali biti sposobni organizirati in urejati svoje učenje tako posamezno kot tudi v skupini ter usvajati, obdelovati, evalvirati in sprejemati nova znanja. Sposobnost učenja vključuje tudi zavedanje o procesih učenja in potrebah posameznika, ki se uči, vključuje identifikacijo razpoložljivih priložnosti in sposobnost rokovanja z ovirami, vse to z namenom, da bi bilo učenje uspešno. Učenje učenja spodbuja učeče se, da se zanašajo na preteklo učenje in izkušnje, da bi uporabili znanja in sposobnosti v različnih življenjskih situacijah – doma, v službi, pri izobraževanju. Zelo pomembna dejavnika učenja sta motivacija in posameznikove sposobnosti. Z osvojitvijo te zmožnosti bo odrasli dosegel naslednje cilje:

- zmožen bo zavestne odločitve, da bo zapustil znano okolje in se prepustil novim izkušnjam,
- sebe bo pripravljen videti tudi kot učenca,
- svoj osebni napredek povezuje tudi z učenjem in razume pomembnost te kompetence za življenjsko uspešnost,
- določi učne cilje in poti, kako jih bo dosegel, usvojil nova znanja in okrepil že usvojena,
- zaveda se rezultatov svojega učenja,
- uporablja naučeno v novih situacijah,
- splošna poučenost o procesih učenja, pomnjenja, motivacije, koncentracije ipd.

SPORAZUMEVANJE V MATERNEM JEZIKU (JEDRNA PISMENOST)

Zmožnost obsega sposobnost izražanja in interpretacije svojih misli, občutij in dejstev tako v ustni kot tudi v pisni obliki (poslušanje, govorjenje, branje in pisanje) ter medsebojno sporazumevanje v jezikovno primerni obliki ter načinu in sicer v vseh življenjskih okoliščinah (doma, na delu, v prostem času ...). Pri vseh teh aktivnostih je potrebna uporaba maternega jezika in sposobnost izražanja v njem. Pomembno pri vsem tem je, da so načini komuniciranja na različnih nivojih lahko popolnoma različni. Z osvojitvijo te zmožnosti bo odrasli dosegel naslednje cilje:

- obnavljanje in razvoj znanja za govorno sporazumevanje in poslušanje,
- obnavljanje in razvoj temeljne bralne spretnosti,
- obvladovanje pisnega sporazumevanja,
- znanja za iskanje, izbiro in rabo informacij
- splošna poučenost o pomenu razvoja in uporabe maternega jezika.

MATEMATIČNA KOMPETENCA

Matematična kompetenca obsega ustrezno ukrepanje v položajih v resničnem življenju, ki zahteva matematična znanja. Odrasli je zmožen samostojno, pravilno in na učinkovit način uporabiti to znanje v množici vsakodnevnih okoliščin. Številka predstavljaljivost je uporaba seštevanja in odštevanja, množenja in deljenja, odstotkov in razmerij z miselnim in pisnim preračunavanjem za reševanje problemov. Matematična kompetentnost obsega uporabo matematičnih načinov mišljenja (npr. logično in prostorsko mišljenje) ter predstave (npr. grafični prikazi podatkov, modeli, konstrukcije), ki so univerzalno uporabni za razlago in opis stvarnosti. Z osvojitvijo te zmožnosti bo odrasli dosegel naslednje cilje:

- zmožnost samostojno, pravilno in na učinkovit način uporabiti osnovno matematično znanje v množici vsakodnevnih okoliščin,
- številka predstavljaljivost, npr. poznavanje števil, razmerij in sklepanje o razmerjih, merjenje, oblika in prostor, geometrija, obdelovanje podatkov,
- razumevanje položajev v resničnem življenju, v katerih je potrebna matematična dejavnost, npr. osmišljanje števil, uporaba matematičnega jezika, razumevanje in uporaba preprostih formul, ocenjevanje in izvajanje natančnih izračunov, uporaba orodij za računanje (npr. kalkulator, IKT),
- pripravljenost sprejeti nove matematične informacije,
- splošna poučenost o prisotnosti matematike v vsakdanjem življenju in pomenu poznavanja temeljnih matematičnih operacij za življenjsko uspešnost.

V okviru te kompetence razumemo tudi naravoslovne vsebine. Te vsebujejo znanje in metodologije, ki služijo za razlago naravnega sveta. Sem sodi tudi tehnologija, ki vsebuje znanje za spreminjanje naravnega okolja.

DIGITALNA PISMENOST

Informacijska/digitalna pismenost je skupek zmožnost, ki posamezniku omogoča uporabo storitev s sodobno informacijsko tehnologijo. Digitalna pismenost v informacijski in komunikacijski tehnologiji vključuje tudi samozavestno in kritično uporabo informacijske tehnologije pri svojem delu, v prostem času in pri komunikaciji. Te zmožnosti so podprte z osnovnim znanjem uporabe IKT orodij: uporaba računalnika za priklic, dostop, shranjevanje, ustvarjanje, predstavljanje in izmenjavo informacij. Predpostavlja pa tudi usposobljenost komuniciranje in udeleževanje pri medmrežnem sodelovanju. Z osvojitvijo te zmožnosti bo odrasli dosegel naslednje cilje:

- samostojna uporaba informacijske tehnologije ne glede na starost,
- poznavanje različnih (najbolj uporabljenih) informacijskih virov,
- kultiviranje potrebe po informiranosti,
- strategije iskanja informacij,
- ovrednotenje informacije in kritičen odnos do nje (npr. , pri navezovanju stikov, iskanju informacij ter tudi pri komunikaciji znano izkoristiti prihranek časa in denarja),
- znanje o standardih komuniciranja v e-okolju.
- splošna poučenost pomenu sodobne digitalne pismenosti za odraslega ne glede na starost in izobrazbo (vključenost v informacijsko družbo npr. komunikacija preko elektronske pošte, klepetalnice ipd.).

Opomba: Pogosto se uporabljajo trije izrazi, računalniška pismenost, informacijska pismenost – trenutno najbolj pogosto uporabljan izraz, ter digitalna pismenost – novejši izraz, ki se šele uveljavlja.

SPORAZUMEVANJE V TUJIH JEZIKIH

Sporazumevanje v tujem jeziku temelji na sposobnosti razumevanja, izražanja in interpretiranja misli, občutij in dejstev tako v ustni kot pisni obliki (poslušanje, govorjenje, branje in pisanje) ter medsebojno sporazumevanje v jezikovno primerni obliki ter načinu in sicer v vseh življenjskih okoliščinah (doma, na delu, v prostem času ...). Pri

vseh teh aktivnostih je potrebna vsaj osnovna uporaba tujega jezika in sposobnost izražanja v njem. Za večšino komuniciranja v tujem jeziku se šteje tudi medkulturno razumevanje. Z osvojitvijo te zmožnosti bo odrasli dosegel naslednje cilje:

- razumevanje zamisli drugih,
- predstavljanje svojih idej,
- pogovarjanje in dogovarjanje,
- poznavanje konteksta in kulture sogovornika,
- splošna poučenost o pomenu znanja tujih jezikov za vključevanje v sodobno družbo.

SPLOŠNA POUČENOST (kulturna zavest in izražanje, naravoslovje in tehnika)

Splošno poučenost vidimo kot tisto, ki je deloma zaobjeta v vsaki od temeljnih zmožnosti. Gre za širino znanj, ki jih za uspešno osnovno delovanje v sodobni družbi nujno potrebuje vsak odrasli posameznik. Splošno poučenost naj bi dosegel zato, da bo lahko razvil ustrezno kulturno zavest, da se bo lahko tudi umetniško in kulturno izražal v skladu s svojo kulturo, da bo lahko razumel tehnološki napredek in ga izkoriščal v skladu s svojimi zmožnostmi, ter da bo lahko sledil vsaj najbolj osnovnim spoznanjem in razlagam naravnega okolja in njegovih procesov v naravoslovju.

Kulturno izražanje je sposobnost kreativnega izražanja idej, misli, čustev ali mnenj v nizu medijev, vključno z glasbo, književnostjo in likovno umetnostjo.

- splošna poučenost o pomenu razvoja in uporabe maternega jezika.
- splošna poučenost o pomenu znanja tujih jezikov za vključevanje v sodobno družbo.
- splošna poučenost o prisotnosti matematike v vsakdanjem življenju in pomenu poznavanja temeljnih matematičnih operacij za življenjsko uspešnost.
- splošna poučenost pomenu sodobne digitalne pismenosti za odraslega ne glede na starost in izobrazbo (vključenost v informacijsko družbo npr. komunikacija preko elektronske pošte, klepetalnice ipd.).
- splošna poučenost o nujnosti poznavanja temeljnih procesov učenja, pomnjenja, motivacije, koncentracije ipd.
- splošna poučenost o vlogi spoštovanja človekovih pravic in enakosti, ki je osnova za demokracijo, ter razumevanju razlik v prepričanjih ali etnični pripadnosti.
- splošna poučenost o pomenu samoiniciativnosti v družbi visokih tveganj ter podjetnosti za pridobivanje in ohranjanje dela.

Druge temeljne zmožnosti: Predvideno je, da se socialne in državljanske kompetence ter samoiniciativnost in podjetnost se razvijata v okviru vsebin, ki so predvidene v programu, vendar niso posebej poudarjene.

1.5 TRAJANJE PROGRAMA

Program traja 50 ur.

1.6 POGOJI ZA VPIS, NAPREDOVANJE IN DOKONČANJE PROGRAMA

1.6.1 Vpis

Pogojev za vpis ni. Priporočilo: Pogoj za vključitev v program je identificirana vstopna potreba staršev, ki je skladna s cilji programa.

1.6.2 Napredovanje

Pogojev za napredovanje ni.

1.6.3 Dokončanje programa

Pogoji za dokončanje programa so:

- aktivno sodelovanje pri načrtovanju in izpeljavi programa,
- napredovanje po individualnem izobraževalnem načrtu,
- osebna zbirna mapa (portfolijo), ki je oblikovana tako, da omogoča zunanje vrednotenje pridobljenih zmožnosti,
- 80-odstotna udeležba pri organiziranem izobraževanju.

2. POSEBNI DEL

2.1 ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA

2.1.1 Priporočeno število udeležencev

Priporočeno število je udeležencev od 6 do 8 staršev in njihovi otroci, kar skupaj pomeni od 12 do 16 udeležencev.

2.1.2. Časovna razporeditev

Izobraževanje poteka po vnaprej določenem redu, na primer enkrat ali dvakrat na teden po dve do štiri ure hkrati, dlje časa - nekaj tednov ali mesecev v obsegu učnih ur, kot jih določa program. Posebno pozornost je potrebno nameniti uskladitvi urnika na prvih srečanjih saj so starši običajno tudi v popoldanskem času precej zasedeni. Glede na rezultate evalvacije 2009-2010 je le tako mogoče zagotoviti dokaj redno prisotnost staršev in otrok.

V omejenem obsegu (do 12 odstotkov celotnega števila ur, kolikor traja program) učitelja lahko doponita ustaljeno obliko dela z seminarsko obliko, ki je namenjena eno- ali večdnevni strnjeni obravnavi teme, ki je zanimiva za starše. Učenje, ki lahko pri tej obliki poteka ves dan, navadno srečanje moderirajo povabljeni zunanji strokovnjaki.

Ob tej obliki dela se lahko občasno združujejo različne skupine staršev, ki so se vključili v program, učitelji pa lahko povabijo tudi starše, ki so program obiskovali v preteklosti. To obliko lahko učitelji uporabijo tudi kot priložnost za učenje, v kateri starši ob učiteljevi pomoči izpeljejo organizacijo seminarja, ki zadeva oblikovanje programa, dogovor z izvajalcem programa, pripravo in oblikovanje vabil, letakov, plakatov za starše, ki se ne udeležujejo v programa, pripravo diskusijskih vprašanj, potrebnih učnih pripomočkov in gradiva, evalvacijo in poročanje o seminarju v javnih občilih.

2.1.3. Zagotavljanje pogojev za izvedbo programa in priprava izvedbenega kurikulumuma

Organizacija izvedbe programa se natančno določi v okviru izvedbenega kurikulumuma, ki ga pripravi organizacija, izvajalka programa.

Izvajanje programa je potrebno v čim večji meri povezati z ukrepi in dejavnostmi Kmetijskega ministrstva in Kmetijsko gozdarske službe na lokalni ravni.

Izobraževanje obvezno izvajata dva usposobljena učitelja hkrati.

Učitelja se vnaprej dogovorita za delitev dela glede na prakso, da nekaj časa delata posamič vsak z eno skupino, posebej z otroki oziroma s skupino staršev, nekaj časa pa otroci in starši delajo skupaj.

2.1.4. Osebni izobraževalni načrt

Obvezni sestavni del izvedbenega kurikulumuma je osebni **izobraževalni načrt** udeležencev programa, ki je priložen zbirni mapi posameznega udeleženca. Osebni izobraževalni načrt pripravi učitelj v sodelovanju z udeležencem.

2.1.5. Zbirna mapa učnih dosežkov

Za vsakega udeleženca v programu se vodi individualna **zbirna mapa**. Ta dokument ima v programu več vlog:

- je pripomoček za ugotavljanje potreb in načrtovanje individualnih učnih ciljev,
- je pripomoček za spremljanje in preverjanje doseganja učnih ciljev in
- je tudi instrument za ocenjevanje doseganja standardov programa (Sestavine zbirne mape so v prilogi).

2.1.6. Vključevanje udeležencev v programu

V program se vključujejo starši s svojimi otroki:

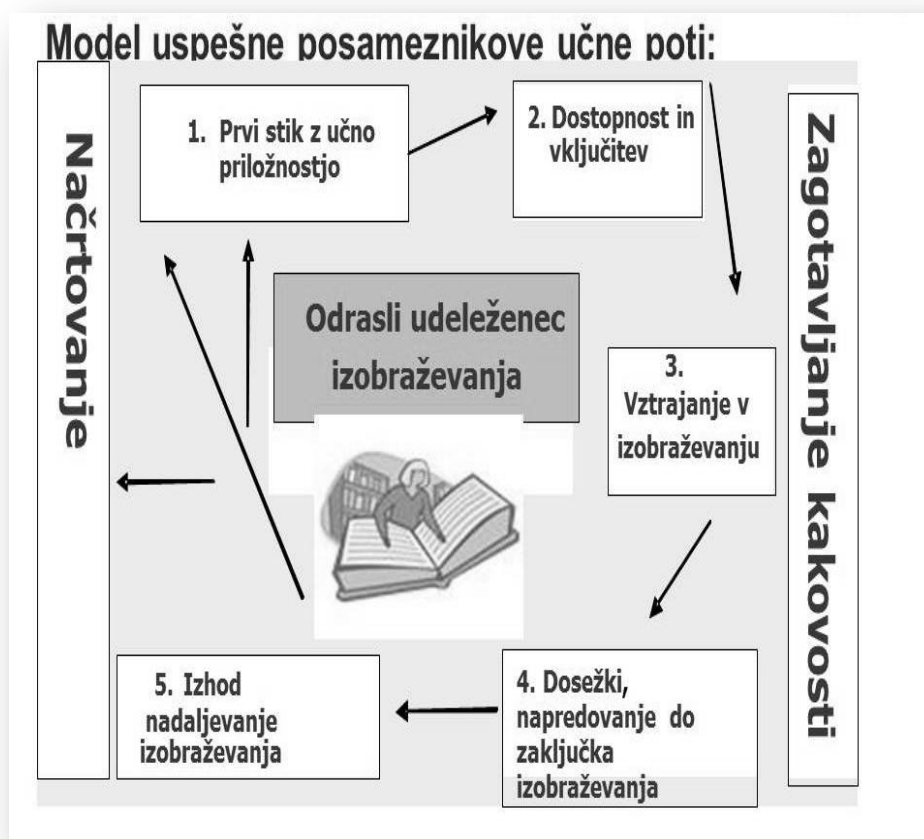
- na lastno željo,
- napotijo jih učitelji, vzgojitelji oziroma svetovalne službe šole ali vrtca,
- po priporočilu centra za socialno delo,
- po priporočilih drugih strokovnjakov ali institucij (npr. Svetovalni center za otroke in mladostnike).

Pri izvajanju programa potrebno premisliti in proučiti zunanje, pa tudi notranje ovire, s katerimi bi se utegnili soočati starši, ki se bodo vključevali v program. Prevladujoče ovire za vključitev v program UŽU-BIPS so bili mnenju učiteljev v evalvaciji 2009-2010 predsodki staršev, ker je otrok neuspešen, primanjkovanje izobraževalnih navad in sram oziroma strah zaradi neuspešnosti.

2.1.7. Podpora odraslim na izobraževalni poti

Dejavniki na ravni udeleženca pa obsegajo sistematičen pregled ključnih elementov posameznikove izkušnje v katerem koli izobraževalnem kontekstu. Pregled elementov sloni na t.i. konceptu posameznikovega 'izobraževalnega potovanja'. Izobraževalno potovanje se prične s prvi stikom udeleženca z učno priložnostjo, ki je lahko neposredna ali posredna kot rezultat animacije (promocije) izvajalca.

Slika: Podpora izvajalke programa pri posameznikovi izobraževalni poti

Dostopnost do izobraževanja in vključitev je naslednja faza. Sledi ji kritična faza vztrajanja v izobraževanju, ki traja vse do načrtovanega zaključka in doseženega osebnega cilja, ki je bil opredeljen v OIN (pridobitev spričevala, izobrazbe). Končna faza je izhod in napredovanje od zaključka izobraževanja v različnih smereh. Nadaljuje se lahko tudi kot pričetek novega izobraževanja, kjer se posameznikova izobraževalna pot spet prične, a tokrat z bogatejšim znanjem in več pozitivnimi izobraževalnimi izkušnjami. Pri odpravljanju zunanjih ovir je vloga in podpora organizacije izvajalke programa nujna.

2.2 KATALOG ZNANJA

2.2.1 Standardi znanja⁵

Standardi znanja so opredeljeni na naslednjih področjih temeljnih zmožnosti:

- Vseživljenjsko učenje,
- Sporazumevanje v maternem jeziku,
- Matematična pismenost,
- Digitalna pismenost,
- Sporazumevanje v tujem jeziku,
- Splošna poučenost
- Druge temeljne zmožnosti: samoiniciativnost in podjetnost in socialne in državljanske kompetence.

Standardi temeljnih zmožnosti so opredeljeni na dveh oziroma treh ravneh zahtevnosti. Temeljne zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost ter digitalna pismenost sta opredeljeni na dveh ravneh. Temeljne zmožnosti sporazumevanje v maternem jeziku, splošna poučenost in matematična kompetenca so opredeljene na treh ravneh zahtevnosti.

⁵ Standarde temeljnih zmožnosti smo praviloma črpali iz: javno veljavnega programa UŽU – Moje delovno mesto (UŽU MDM) in iz Splošno izobraževalnega modula (SIMO, ACS 2008). Pri tem smo upoštevali tudi Priporočilo evropskega parlamenta in sveta o ključnih zmožnostih za vseživljenjsko učenje (Proposal for a recommendation of the european parliament and of the council on key competences for lifelong learning UL EU, 30.12.2006, 194/10-18).

Vseživljenjsko učenje

	1. raven	2. raven
Pretekle izkušnje z življenjem	Udeleženci: - sprejmejo zavestno odločitev, da zapustijo znano okolje in se prepustil novim izkušnjam - opišejo značilnosti, prednosti in pomanjkljivosti osebnega priložnostnega učenja pri svojem delu.	Udeleženci: - znajo poprejšnje učenje upoštevati pri novem učenju.
Stili učenja	Udeleženci: - sebe bo pripravljen videti tudi kot učenca, - prepoznajo in opišejo osebni stil učenja, - uporabijo pridobljeno znanje pri nadaljnjem učenju.	Udeleženci: - uporabijo pridobljeno znanje pri nadaljnjem učenju, - uporabljajo naučeno v novih situacijah, - so poučeni o procesih učenja, pomnjenja, motivacije, koncentracije ipd.
Načrtovanje učenja	Udeleženci: - določi učne cilje in poti, kako jih bo dosegel, usvojil nova znanja in okrepi že usvojena - pripravijo časovni načrt za izpeljavo učne naloge, v katerega vključijo potrebne informacije, navede zmožnosti in vire ter osebne ovire za učenje, - poznajo osnovne učne tehnike.	Udeleženci: - demonstrirajo uporabo informacij, veščin, tehnik in virov pri učni nalogi, - predstavijo dokaze o pridobljenem znanju.
Načrtovanje učenja	Udeleženci: - spremljajo doseganje ciljev učenja in ovrednotijo učne dosežke, - pojasnijo prednosti in pomanjkljivosti učenja pri izpeljani nalogi - zavedajo se rezultatov svojega učenja	Udeleženci: - pojasnijo prednosti in pomanjkljivosti učenja pri izpeljani nalogi.

Sporazumevanje v maternem jeziku

	1. raven	2. raven	3. raven
Branje	Udeleženci: - Berejo različna krajša preprosta besedila in pri tem - določijo namen branja in izberejo ustrezno bralno strategijo in tehniko branja, - opazujejo in nadzorujejo razumevanje prebranega besedila in temu prilagodijo bralno strategijo, če je potrebno, - analizirajo informacije glede na njihov osnovni pomen, - novo znanje povežejo s prejšnjim, že usvojenim, in ga prenesejo v nove okoliščine glede na namen branja, kakor je bil določen v izhodišču. - Iz besedila s svojimi besedami oblikujejo misli, sporočila ... in jih opazujejo z različnih perspektiv – predvidijo možnosti drugačnega razumevanja in se opredelijo do legitimnosti drugačnih mnenj. - Analizirajo besedilo in izrazijo skriti/preneseni pomen besed/besedila. - V knjižnici in internetu poiščejo gradivo, ki ga potrebujejo. - Pravorečno pravilno, smiselno in tekoče (tiho in glasno) berejo krajša umetnostna besedila, se do njih	Udeleženci: - Berejo uradna, neuradna in javna besedila, jih razumejo, poimenujejo ter analizirajo glede na dejavnike sporazumevanja (poimenujejo jih na osnovi poznavanja značilnosti besedilnih vrst): - določijo njihov namen in temo, izrazijo sporočilo, - imenujejo sporočevalca in naslovnika ter sklepajo/predvidijo, kakšen bo naslovnikov odziv. - Berejo strokovna besedila s področja svojih dejavnosti dela: - besedila razumejo do te mere, da ga lahko natančno obnovijo in /ali se po njem ravna v delovnem postopku, - ločijo med knjižnimi in žargonskimi izrazi za svoja poklicna oz. delovna področja in jih znajo uporabljati v ustreznih okoliščinah. - Razumejo prebrana publicistična besedila in se do njih tudi kritično opredelijo, tako da raziskujejo/so pozorni na njihov skrito ozadje. - Opisujejo jezikovne, slogovne in pravopisne značilnosti besedil in utemeljujejo ustreznost njihove rabe. - Berejo krajša umetnostna besedila, opazujejo njihove jezikovne in slogovne značilnosti ter značilnosti	Udeleženci: - Berejo zahtevnejša uradna in javna besedila in jih poimenujejo glede na njihove vsebinske in oblikovne značilnosti. - Berejo publicistična besedila in: - opazujejo njihovo zgradbo ter - jezikovne značilnosti (uradovalni jezik, kalki). - Z razumevanjem berejo zahtevnejša strokovna besedila s svojega delovnega oz. poklicnega področja. - Opazujejo besedilo, ga analizirajo in opišejo: - jezikovno zvrst, - oblikoslovne lastnosti besed, - slog, - ogradbo besednih zvez in povedi, - logična razmerja med besedami, besednimi zvezami in stavki. - Pri delu z besedilom samostojno uporabljajo jezikovne priročnike. - Z razumevanjem in empatijo berejo umetnostna besedila in jih: - vodeno interpretirajo, - vrednotijo glede na svoje vrednote, stališča, izkušnje in znanje.

	čustveno opredelijo in jih vrednotijo v skladu s svojimi življenjskimi izkušnjami.	literarne vrste.	
Pisanje	Udeleženci: - Razumljivo in učinkovito pisno izrazijo svoje želje, potrebe, mnenja, izkušnje, nasvete, prepričanja, vrednote in sicer tako, da: - razvijajo logiko razvijanje teme in oblikovanja besedila, - določijo namen pisanja, - oblikujejo in zapišejo, pri tem skrbijo za ustaljeno rabo slovenščine, slovničnih in pravopisnih pravil ter čim boljše razumevanje napisanega, pridobijo povratno informacijo, oz. ponovno pregledajo zapisano in preverijo učinkovitost. - Svoje sporočilo pred dokončnim zapisom oblikujejo na konceptni papir – v obliki miselnega vzorca ali druge ponazoritve. - Besedilo zapišejo tudi na računalniku. - Uredijo pisno gradivo za učenje, odločanje. - Besedno sporočilo preoblikujejo v nebesedno in obratno.	Udeleženci: - Pišejo namenu, temi, sporočilu in naslovniku vsebinsko, oblikovno, jezikovno in - pravopisno ustrezna besedila. - Samostojno napišejo uradna, neuradna in javna besedila, ki se nanašajo na njihovo - vsakodnevno življenjsko in delovno okolje tudi z uporabi IKT. - Pri pisanju uporabijo ustrezno besedilno vrsto (uradno, neuradno, javno, zasebno) - glede na ugotovljene dejavnike sporazumevanja. - Samostojno napišejo strokovna besedila, ki so jih spoznali in usvojili pri dejavnosti - branja, tudi z uporabo IKT. - Analizirajo lastna besedila in jih, če je potrebno, ustrezno popravijo. Popravke - utemeljijo. - Izpolnijo raznovrstne obrazce tudi z uporabo IKT.	Udeleženci: - Samostojno tvorijo zahtevnejša uradna/neuradna in javna besedila, pri tem pa upoštevajo njihove vsebinske in oblikovne značilnosti. - Pišejo krajša publicistična besedila, namenjena objavi v lokalnem časopisu. - Pišejo zahtevnejša strokovna besedila za potrebe dejavnosti, dela/delovnega procesa oz. svojega poklicnega področja. - Pri pisanju suvereno uporabljajo znanje o jezikovnih zvrsteh ter slovnične in pravopisne norme. - Analizirajo svoja besedila in jih ustrezno popravijo, pri tem samostojno uporabljajo jezikovne priročnike. - Iz besedil gradiva za učenje si izpišejo povzetke in si jih uredijo na način, ki podpira njihov način učenja, zapišejo tudi vire. - Pri pisanju upoštevajo znanje iz logike razvijanja teme in oblikovanja besedila.
Govorno sporazumevanje	Udeleženci: - Razumljivo in učinkovito izražajo svoje misli, želje, potrebe, nasvete tako da: - določijo namen govornega sporočila, - primerno oblikujejo informacijo in jo	Udeleženci: - Delujejo v različnih manj zahtevnih okoliščinah sporazumevanja, v katerih se izmenjujeta vlogi govorečega in ogovorjenega (sporočevalca/naslovnika).	Udeleženci: - Razumejo daljša poslušana oz. govorjena besedila, si zapišejo bistvene podatke in informacije za uporabo pri delu, učenju, pristočasnih aktivnostih.

	posredujejo tako, da podpira namen in vsebino ter upošteva poslušalca/naslovnika, - uporabljajo knjižni jezik vključno z upoštevanjem slovničnih pravil, s pravilno rabo besed, registra, tempa in neverbalnega sporazumevanja, - uporabljajo različne strategije presojanja učinkovitega sporazumevanja. - Aktivno poslušajo: - pozorno poslušajo, - določijo namen poslušanja n uporabljajo primerne strategije poslušanja, - pozorno opazujejo lastno razumevanje poslušanega besedila in prilagodijo strategije morebitnim težavam pri razumevanju, - povežejo slišane informacije z lastnim znanjem in nato še z na začetki določenim namenom poslušanja. - Znajo jasno, razločno in vljudno vprašati po (dodatnih) podatkih, informacijah in pojasnilih.	- Poznajo, spoštujejo in uporabljajo temeljna načela vljudnosti in spoštljivega odnosa do sogovornika v formalnih in neformalnih oblikah govornega sporazumevanja. - Presodijo vlogo in položaj sogovornika in svoj govorni položaj ter ustrezno prilagodijo način sporazumevanja. - Se opredelijo do sobesednikove neverbalne komunikacije in svoje mnenje utemeljijo. - Poznajo bonton telefoniranja in ga uporabljajo. - Poznajo in uporabljajo tehnike razreševanja konfliktnih situacij v različnih življenjskih okoliščinah. - Kritično opazujejo poslušana in gledana medijska sporočila.	- Predstavijo vnaprej pripravljeno temo na sestanku, v delovni skupini, krožku ... Pri govoru/govornem nastopu upoštevajo načela jasnosti, razumljivosti, ustreznosti in jezikovne pravilnosti. - Spoštujejo demokratična načela delovanja/sporazumevanja v skupini/timu. - Opazujejo svojo neverbalno komunikacijo, se do nje opredelijo in jo znajo prilagoditi, če je potrebno. - Poslušajo umetnostna besedila, jih doživljajo, vrednotijo in to izražajo v različnih okoliščinah (med prijatelji, v družini, v šoli ...).
--	--	---	---

Matematična kompetenca

	1. raven	2. raven	3. raven
Števila in računske operacije	Udeleženci: - Poznajo naravna, cela in racionalna števila in jih znajo razvrščati po velikosti. - Zapišejo ulomek kot decimalno število. - Obvladajo osnovne računske operacije z naravnimi ter decimalnimi števili ustno, pisno in z žepnim računalom. - Izračunajo vrednost preprostega številskega izraza in upoštevajo vrstni red računskih operacij. - Rešujejo probleme iz domačega in delovnega okolja, ki zahtevajo uporabo osnovnih računskih operacij z naravnimi in decimalnimi števili vključno s procentnim računom.	Udeleženci: - Obvladajo osnovne računske operacije s celimi števili in ulomki. - Rešujejo probleme iz domačega in delovnega okolja, ki zahtevajo uporabo osnovnih računskih operacij s celimi števili in ulomki. - Opišejo trikotnik, kvadrat, pravokotnik in krog.	Udeleženci: - Obvladajo računanje s preprostimi algebrskimi izrazi (standard računanje z izrazi). - Obvladajo računanje s potencami z naravnimi in racionalnimi eksponenti. - Izračunajo vrednost potence in korena naravnega ali decimalnega števila z uporabo žepnega računalnika. - Izračunajo obresti pri linearnem in kapitalizacijskem obrestovanju z uporabo žepnega računalnika. - Izdelajo amortizacijski načrt odplačevanja dolga z uporabo računalniškega orodja
Odnosi med količinami	Udeleženci: - Rešujejo preproste probleme iz delovnega okolja v zvezi s premim in obratnim sorazmerjem (samo sklepni račun). - Razumejo zapis razmerja in znajo razdeliti količino v danem razmerju. - S pomočjo merila tolmačijo preprost zemljevid, skico. - Preračunavajo vrednosti različnih valut.	Udeleženci: - Rešujejo preproste probleme iz delovnega okolja v zvezi s premim in obratnim sorazmerjem (samo sklepni račun). - Razumejo zapis razmerja in znajo razdeliti količino v danem razmerju. - S pomočjo merila tolmačijo preprost zemljevid, skico. - Preračunavajo vrednosti različnih valut.	Udeleženci: - Zberejo podatke o dveh odvisnih količinah iz delovnega okolja, jih tabelirajo in grafično prikažejo v pravokotnem koordinatnem sistemu. - Iz grafa odčitajo vrednosti neodvisne in odvisne količine ter spremembe količin. - Zapišejo linearno odvisnost v obliki enačbe linearne funkcije. - Rešujejo probleme linearne odvisnosti iz življenjskega in

			delovnega okolja. - Rešujejo probleme , ki jih zapišejo kot linearno enačbo z eno neznanko (besedilne naloge).
Geometrija in merjenje	Udeleženci: - Uporabijo merske enote za dolžino, površino, prostornino, maso in čas v povezavi z nalogami iz domačega in delovnega okolja. - Opredelijo podatke za izračun obsega in ploščine kvadrata ter pravokotnika, prostornine, kocke in kvadra in izračunajo ploščine oz prostornine brez uporabe formul.	Udeleženci: - Opišejo trikotnik, kvadrat, pravokotnik in krog. - Uporabijo formule za izračun obsega in ploščine kvadrata ter pravokotnika pri reševanju geometrijskih problemov iz delovnega in domačega okolja, ki temeljijo na direktni rabi obrazcev. - Prepoznajo telesa v delovnem okolju, ki imajo obliko prizme, valja, piramide, stožca ali krogle. - Uporabijo formule za izračun površine in prostornine kocke in kvadra pri reševanju geometrijskih problemov iz delovnega in domačega okolja, ki temeljijo na direktni rabi obrazcev.	Udeleženci: - Računajo obseg in ploščino trikotnika, kroga , stranice pravokotnega trikotnika (Pitagorov izrek) v povezavi z nalogami iz domačega in delovnega okolja. - Računajo površino in prostornino valja, piramide, stožca in krogle. - Rešujejo druge geometrijske probleme iz delovnega okolja, ki zahtevajo uporabo formul za obseg in ploščino likov oziroma površino in prostornino teles.
Obdelava podatkov	Udeleženci: - Razumejo in predstavljajo številske, tabelarične in grafične statistične podatke iz delovnega in družbenega okolja.	Udeleženci: - Razložijo statistične podatke in temeljne kazalnike poslovanja podjetja oziroma delovne enote.	Udeleženci: - Poznajo osnovne statistične pojme (populacija, enota, proučevana značilnost) parametre za opisovanje lastnosti populacije (aritmetična sredina, mediana, modus, indeksi). - Izvedejo manjšo empirično raziskavo, v okviru katere podatke zberejo, prikažejo v tabeli in grafično, izračunajo parametre in ugotovitve interpretirajo

Digitalna pismenost

	1. raven	2. raven
Avtomati, osebni računalnik in osnovna programska oprema	Udeleženci: - obvladajo avtomate v svojem okolju (bankomat, avtomat zdravstvenega zavarovanja), - poznajo osebni računalnik in uporabljajo računalnik v knjižnici, - uporabljajo žepni računalnik (kalkulator), - obvladajo uporabo mobilnega telefona.	Udeleženci: - poznajo osebni računalnik in osnovno programsko opremo, - uporabljajo okna, ikone, meniju in kazalce na monitorju, - pravilno zaustavijo sistem (izklopijo računalnik) po navodilih in razložijo možne posledice nepravilne zaustavitve.
Elektronska pošta in internet	Udeleženci: - poznajo možnosti za dostop do interneta in bistvene poti za iskanje informacij, - poznajo prednosti in nevarnosti uporabe interneta.	Udeleženci: - poiščejo svoj račun za dostop do elektronske pošte, se prijavijo v omrežja ter zapišejo osebna gesla, - berejo, odgovarjajo, pošiljajo in shranjujejo elektronska pisma s priponkami, - ustvarijo, uporabljajo in urejajo imenik z elektronskimi naslovi, - prikrmarijo do zelene spletne strani in pri tem uporabljajo iskalnik kot orodje za iskanje spletnih strani z želeno vsebino, - shranjujejo in razvrščajo spletne strani in naslove, - imajo osnovne informacije o tem kaj je spletna stran in kako se jo lahko pridobi, ureja in uporablja, s pomočjo interneta iščejo informacije, ki so pomembne za reševanje izbrane naloge v povezavi z delom.
Urejanje besedil in ravnanje z datotekami	Udeleženci: - poznajo osnove pisanja, urejanja ter shranjevanja besedil s pomočjo računalnika.	Udeleženci: - napišejo nov besedilni dokument, ga oblikujejo z osnovnimi oblikovalskimi ukazi in ga shranijo v novo mapo, - vnašajo nove elemente v besedila ali odstranijo

		iz njih, - natisnejo kopijo dokumenta, - opišejo naravo namiznega osebne računalnika in s primeri ponazorijo, kako deluje virtualna pisarna (koš, mape, nabiralnik, oddaja pošte), - uporabljajo mape za shranjevanje in razvrščanje, - shranjujejo podatke na različne medije (trdi disk, disketa, zgoščanka), - zvedejo novo nalogo in uporabijo pridobljena zmožnosti.
--	--	--

Sporazumevanje v tujem jeziku

	1. raven	2. raven
Integrirane zmožnosti slušno in govorno sporazumevanje	Udeleženci: - S pozornim poslušanjem razumejo preprosta besedila, povezana z vsakdanjimi dogodki (vremenska, prometna obvestila, tipična telefonska sporočila). - Razumejo glavne informacije v krajših, enostavnih sporočilih. - Pogovarjajo se v preprostih dialogih. izražajo: poimenovanja, kratka navodila preproste opise (stvari, postopka, kraja, osebe, izkušeni). - Pri govoru poznajo in uporabljajo osnovna pravila medosebnega sporazumevanja (pozorno poslušanje, čakanje na besedo, uporaba komunikacijskih strategij, npr. prošnja za ponovitev, pojasnilo). Za govor so značilne tudi jezikovne napake in napake pri izgovarjavi ter intonaciji. - Pri sporazumevanju uporabljajo slovar in potrebujejo dodatno pomoč (npr. ponovitve, počasnejši govor, pojasnila).	Udeleženci: - Razumejo preprosta besedila in sporočila tipična za delovni proces ali življenjske situacije. - Razumejo glavne informacije v sporočilih. - Sledijo preprostim navodilom in obvestilom, ter uporabljajo osnovne strategije za preverjanje pomena. - Sprašujejo po osnovnih podatkih o ljudeh, krajih, delu. - Preoblikujejo informacije. - Predstavijo sebe in druge, svoje delo, opiše svoje izkušnje, čustva, želje. - Tvorijo preprosto besedilo z znano tematiko s pomočjo slovarja. - Pripravijo govorni nastop.
Integrirane zmožnosti branje in pisanje	Udeleženci: - Tiho ali glasno preberejo in razumejo pogosto rabljena poimenovanja, oznake in opozorila na delovnem mestu, v prometu, naseljih in prodajalnah. - Razumejo pomembne, predvidljive podatke v kratkih, jasno zapisanih in strukturiranih besedilih s poklicnega področja. - Izpolnijo enostavne obrazce o osebnih podatkih in podatkih z zaposlitvenega področja.	Udeleženci: - Pri branju besedil z znano tematiko razberejo ključno misel/pojme. - Poiščejo želeno informacijo in jo ustrezno uporabijo v pisnih ali elektronskih virih. - Dopolnjujejo in tvorijo preprosto besedilo z znano tematiko. - Opišejo osebo, delo, izkušnje, dogodke. - Pripravijo kratko informacijo o znani temi iz delovnega ali življenjskega okolja.

Splošna poučenost (kulturna zavest in izražanje, naravoslovje in tehnika)

	1. raven	2. raven	3. raven
a) človek naravna dediščina	Udeleženci: - Poznajo tipične pokrajine, človekove posege vanjo. - Znajo uporabljati zemljevid. - Analizirajo vlogo Slovenije v Evropski uniji. - Poznajo življenje ljudi v preteklosti, predvsem na naših tleh zna našeti najpomembnejša najdišča. - Razumejo pomen varovanja kulturne in zgodovinske dediščine. - Poznajo ključne dogodke osamosvojitve Slovenije. - Seznanijo se s človekovimi pravicami in dolžnostmi. - Opredelijo konflikte v ožjem delovnem okolju ter pozna strategijo reševanja. - Znajo opredeliti protislovja sodobnega sveta. - Razumejo dejstvo, da so vse sodobne evropske družbe multikulturne in da so vse kulture enakovredne.	Udeleženci: - Poznajo razsežnosti domačega prostora. - Razložijo najpomembnejše tehnične dosežke 19. in 20. stoletja. - Opišejo razpad Jugoslavije in osamosvojitve Slovenije. - Razložijo osnovne značilnosti svetovnih religij. - Pojasnijo oblike sodelovanja v lokalni skupnosti. - Razloži glavne okoljske probleme sodobnega sveta. - Razumejo in se zavedajo pomena pripadnosti lastnemu narodu, oblikujejo nacionalno zavest, narodno in evropsko identiteto. - Se zavedajo, da ljudje oblikujemo mnogotere identitete, da sami hkrati pripadajo Sloveniji in Evropi, zavedajo se tudi lastne osebne identitete (občutijo lastno edinstvenost in enkratnost). - Spoštujejo človekove pravice in razvija odgovorno državljanstvo. - Na izbranih primerih iz zgodovine razvijajo in pojasnjujejo svoj pogled na svet. - Razumejo enakovrednost kultur in predstavijo, kako se druga od druge lahko učijo (učee se kulture).	Udeleženci: - Poznajo razsežnosti domačega in svetovnega prostora. - Pojasnijo vpliv znanstveno tehničnega napredka na gospodarske spremembe. - Predstavijo geografski in zgodovinski pomen položaja Slovenije v Evropi. - Kritično vrednotijo neenakopraven položaj različnih kultur: narodne manjšine v zamejstvu in položaj manjšin in novih manjšin v Sloveniji. - Predstavijo, kako vojna spremeni življenje ljudi. - Poznajo in kritično vrednotijo osnovne značilnosti krščanstva, islama, budizma, hinduizma. - Pojasnijo in analizirajo oblike sodelovanja v lokalni skupnosti. - Na izbranih primerih iz zgodovine razvijajo in pojasnjujejo svoj pogled na svet. - Ovrednotijo vpliv množičnih medijev. - Poznajo vsebino Splošne konvencije o človekovih pravicah, Konvencije o otrokovih pravicah in Evropske konvencije o človekovih pravicah. - Oblikujejo nacionalno zavest, narodno, individualno in evropsko identiteto.

			- Kritično vrednotijo probleme sodobnega sveta.
b) človek – narava, okolje	Udeleženci: - Poznajo glavne organe svojega telesa in jih znajo locirati ter povedati njihovo glavno nalogo. - Razložijo pomen uravnotežene prehrane, telesne aktivnosti in osebne higijene za dobro počutje in ohranjanje zdravja, pri tem uporabljajo tiskane in elektronske vire. - Izračunajo svoj indeks telesne mase in ga ovrednotijo. - Na konkretnih primerih iz vsakdanjega življenja ali delovnega okolja razložijo oznake za nevarne snovi in vplive rakotvornih snovi, zdravil, alkohola in drugih drog na lastno zdravje in zdravje drugih. - Na konkretnih primerih različnih ekosistemov razložijo prehranjevalne spletke in ovrednotijo, čemu je potrebno ohranjanje ekološkega ravnovesja. - Iz tiskanih in elektronskih virov opišejo različne vire in načine ohranjanja energije. - Poznajo pomen predpisov in zakonodaje s področja »Varstva pri delu« in »Varovanja okolja«, z namenom, da pravilno ravnajo v primeru nesreče doma ali na delovnem mestu. - Rešujejo naravoslovne in okolje varstvene probleme doma, na	Udeleženci: - Z uporabo različnih virov na konkretnem organskem sistemu razložijo medsebojno odvisno delovanje organov našega telesa, razlago opremijo s podatki iz elektronskih medijev. - Poznajo mikrobo in snovi, ki ogrožajo njihovo zdravje ter opišejo, kako ravnati preventivno, da do določenega obolenja ne pride in kako, da bolezen omilimo, če zanj zbolimo, pri tem uporabljajo tiskane in elektronske vire. - Opišejo fizikalne in kemijske spremembe snovi, ki jih uporabljajo doma in na delovnem mestu. - Opišejo kvarjenje materialov, hrane in postopke, s katerimi to preprečujemo. - Opišejo najbolj ogrožene organizme in ekosisteme in ovrednotijo dejavnike, ki vplivajo na rušenje ekološkega ravnovesja ter razložijo, čemu je potrebno ohranjanje naravne dediščine. - Opišejo kroženje snovi v naravi in pretvarjanje energije iz ene oblike v drugo. - Predstavijo stroje, ki jih uporabljajo pri svojem poklicu in opišejo njihovo varno delovanje. - Razložijo pomen predpisov in	Udeleženci: - Razložijo, kako živčevje in hormonalni sistem nadzirajo in kontrolirajo delovanje našega organizma. - Opišejo dejavnike, ki negativno vplivajo na njihovo zdravje in opišejo te vplive. - Opišejo, katere kemijske ali fizikalne spremembe lahko privedejo do nesreč na delovnem mestu in opišejo posledice ter preventivne ukrepe. - Opišejo pomen aditivov v prehrani in njihove možne stranske učinke. - Opišejo vplive radioaktivnih snovi na naše telo in okolje ter kako se zaščitimo pred takšnim sevanjem. - Ovrednotijo vplive delovanja podjetja na zdravje, okolje in naravno dediščino. - Primerjajo različne ekološke probleme in predvidijo ukrepe za njihovo zmanjševanje. - Opišejo načine onesnaževanja okolja in načine recikliranja ter tehnološke izboljšave. - Primerjajo različne vrste goriv in ekološke probleme v zvezi s tem. - Uporabljajo predpise in zakonodajo s področja »Varstva pri delu« in »Varovanja okolja«, z namenom, da pravilno ravnajo v primeru nesreče

	delovnem mestu in bližnji okolici.	zakonodaje s področja « Varstva pri delu» in »Varovanja okolja«, z namenom, da pravilno ravna v primeru nesreče doma ali na delovnem mestu. - Rešujejo naravoslovne in okolje varstvene probleme doma, na delovnem mestu in bližnji okolici.	doma ali na delovnem mestu. - Rešujejo naravoslovne in okolje varstvene probleme doma, na delovnem mestu in bližnji okolici.
--	------------------------------------	---	---

2.2.2 Vsebine programa

Predstavljene so vsebine, ki jih priporočamo, učitelji pa bodo izbirali med priporočenimi, tako da bodo upoštevali značilnosti konkretne skupine udeležencev in v skladu učnim gradivom, ki je na voljo. Vsebine so opredeljene kot skupne in posebne. Skupne vsebine so enotne za vse programe usposabljanja za življenjsko uspešnost in pomenijo temeljni obseg za uresničevanje standardov. Tudi pri obravnavanju skupnih vsebin je pomembno, da se izbirajo teme in področja, ki so blizu konkretni skupini udeležencev.

Posebne vsebine so osrednje vsebine izobraževalnega programa in izhodišče za učiteljevo delo. Namenjene so določenemu programu in neposredno povezane s ciljno skupino. Izbrane so glede na življenjske okoliščine ciljne skupine in prilagojene udeležencem, da bi zadostile njihovim potrebam po temeljnem znanju in spretnostih.

Skupne vsebine	Obseg
Osebna identiteta	- osebni podatki (starost, datum in kraj rojstva, stan, osebni dokumenti, državljanstvo) - poreklo (narodnost), - poklic, interesi, konjički, - videz, značaj, temperament, razpoloženja in čustvena stanja, počutje.
Družina in dom	- člani družine in odnosi med njimi, - prazniki in družinske navade.
Osebna razmerja	- odnosi med ljudmi (moški-ženske, formalni-neformalni ...) prijateljstvo,
Prosti čas	- konjički, zabava, obiski različnih prireditev, kino, gledališče, koncerti, radio, televizija, - šport in rekreacija, ples, počitnice, dopust
Turizem in učenje	- države, dežele, mesta in znamenitosti,
	- orientacija, transport, namestitve, prenočevanje, osebni dokumenti, prtljaga
Telo in zdravje	- osebna higiena in kozmetika fizično in psihično počutje, bolezni, - zdravstveno zavarovanje, zdravstvene storitve, prva pomoč.
Ekonomika	- nakupi, moda in oblačila, cene in razprodaje, reklame mere, uteži, denar, načini plačevanja, različne storitve
Hrana in pijača	- jedi in pijače, obedi, obroki, recepti, restavracije, jedilni listi, naročanje, zdrava/nezdrava prehrana - bonton.
Javno življenje	- javni napisi, reklame, pošta, šola, telefon, banka, carina, promet, policija, prva pomoč, bolnišnica, servisi, razne informacije
Kultura in družba	- vrste umetnosti, zgodovinske in druge zanimivosti, jezik, vera, prazniki in šege in navade, aktualni dogodki, življenjska raven.
Mediji	- radio, televizija, tisk.
Naravno okolje	- ure, deli dneva, meseci, letni časi, koledar, vreme, podnebje, dežele in pokrajine, rastline in živali, poseganje v naravo, ekologija.

Posebne vsebine	Obseg
Družina in dom	- stanovanje/hiša, prostori, oprema, tehnična opremljenost, najem/nakup stanovanja, stroški, življenjska raven, bivalno okolje, - preživljanje skupnega prostega časa staršev in otrok, - skupni izdelki staršev in otrok - postavljanje meja otrokom, - domači kraj.
Družinsko okolje in družinski odnosi	- otrokove pravice, odnosi med starši in otroki, - skupne družinske dejavnosti, - medgeneracijsko sožitje, - nasilje.
Šolsko okolje	- pravice otrok, staršev in učiteljev, svet staršev, roditeljski sestanek, govorilne ure, vloga ravnatelja, šolske svetovalne službe, razrednika, inštrukcije, - interesne dejavnosti, krožki, nasilje v šoli,
Izobraževanje in pomoč pri učenju	- izobraževalni sistem, vrste šol, šolski predmeti, izobrazba, poklici, - gibanje pri spodbujanju učenja, - pomen igre pri otrokovem učenju, - prepoznavanje specifičnih učnih težav, - spodbujanje interesa za dramatizacijo in nastopanje, - prepoznavanje sposobnosti, interesov in talentov pri otroku.
Zdravje	- zdravje otrok (nalezljive bolezni, cepljenje, sistematski pregledi), prva pomoč, poškodbe pri igri, zobozdravstvena nega.
Mediji	- pravila pri uporabi IKT tehnologije in starše, - uporaba računalnika in spleta.
Prosti čas	- otroške igre, pravljice, lutkovno gledališče, otrok in televizija, obisk otroške knjižnice.

2.2.3 Didaktično-metodična navodila za izpeljavo programa

Namen Usposabljanja za življenjsko uspešnost je povečanje samostojnosti in neodvisnosti udeležencev v različnih družbenih položajih, ki zahtevajo uporabo temeljnih spretnosti. V program se prostovoljno vključujejo starši, ki imajo manj kot srednješolsko izobrazbo ali manj kot deset let šolanja. Animiranje staršev je zahtevna in občutljiva naloga, učitelj naj upošteva rezultate evalvacije 2009-2010, da je ena najpogostejših ovir, ki staršem preprečuje vključitev, predsodek, da so neuspešni oni in njihovi otroci, ker so bili predlagani za vključitev. Pokazalo se je tudi, da se starši počutijo nelagodno zaradi strahu, da bi bili morebiti pr delu v programu premalo uspešni v pričo svojih otrok in učiteljev.

Vključevanje v program je mogoče:

- na lastno željo,
- napotijo jih učitelji, vzgojitelji oziroma svetovalne službe šole ali vrtca,
- po priporočilu centra za socialno delo,
- po priporočilih drugih strokovnjakov ali institucij (npr. Svetovalni center za otroke in mladostnike).

V programu ne gre zgolj za prenašanje znanja ali urjenje spretnosti, temveč za priložnost starša, da v konkretnem položaju izkusi dejavno vlogo pri ustvarjanju znanja in uporabi temeljnih spretnosti. V učnem procesu udeleženec sam, z učiteljem, z drugimi udeleženci in z drugimi sodelujočimi premisli, ovrednoti in posploši izkušnjo, ki si jo je pridobil. Tako udeleženec poleg dejstev in vsebine ponotranji tudi načela, postopke in tehnike, ki jih uporablja kritični mislec, pa tudi vrednote, načine in postopke ustvarjalnega učenja.

Zato se z didaktičnega vidika pred učitelje, snovalce in ustvarjalce učnega gradiva, postavljajo drugačne - zahtevnejše naloge, kot jih navadno prevzemajo v transmisijskih modelih učenja. Učitelji so moderatorji v učnem procesu, ki s svojim vedenjem in delovanjem udeleženca spodbujajo in jim pomagajo, da so dejavni pri učenju. Bolj kot na podajanje učnih vsebin se osredotočajo na spremljanje in opazovanje učenja udeležencev. Pomagajo jim pri načrtovanju, spremljanju in vrednotenju učnih ciljev, učenja in učnih dosežkov. Učitelj pomaga udeležencu pri uporabi usvojenega znanja in spretnosti v različnih situacijah.

Temeljna učna načela so:

Na udeleženca osredinjen učni proces

Izhodišče za načrtovanje in samo učenje so udeleženčeve učne potrebe in interesi, izraženi v pogovoru in v drugih oblikah komunikacije. Upošteva se udeleženčevo znanje, sposobnosti, pripravljenost za učenje in zunanje okoliščine, v katerih se uči. Udeleženec ves čas sodeluje pri načrtovanju, izpeljevanju in vrednotenju učenja, naloga učitelja pa je, da mu pomaga razporediti, povezati, premisliti in ovrednotiti posamezne stopnje učenja. Pri tem se postavi v vlogo aktivnega poslušalca in opazovalca, ki z različnimi vprašanji, pa tudi z napotki usmerja udeleženčevo premišljevanje in pozornost s problema in zahtev, ki jih ta postavlja pred udeleženca, na organizacijo in strukturo njegovega znanja in izkušenj, ki jih ima udeleženec z reševanjem podobnih problemov - ter spodbuja metakognitivne procese pri udeležencu, kot so: opazovanje in definiranje problema s svojimi besedami, razmišljanje o strategijah in načinih razrešitve problema, iskanje in uporaba virov (npr. čas), vrednotenje rešitve.

Povezanost učnih vsebin z življenjem udeležencev in načelo učiteljevega vživljanja v življenje in kulturo udeležencev

Za uresničevanje ciljev programa učitelji izbirajo vsebine, za katere je pomembno, da izhajajo iz vlog in življenjskih položajev, ki jih imajo udeleženci kot družinski člani, delavci in državljani. Iz njihovega okolja je mogoče izbirati vsebine, ki jih udeleženci zaradi poznavanja/bližine lažje umestijo med pridobljeno znanje in pri katerih prepoznajo praktično uporabnost naučenega. To učiteljem omogoča, da poiščejo ustrezne življenjske primere, s katerimi se udeleženci lahko identificirajo ali jih prepoznajo kot resnične. Udeleženci spoznajo, da je učenje sredstvo za reševanje problemov. Učenje dobi smisel. Učitelji morajo torej spoznati kulturo, vrednote, interese, potrebe in strukturo življenja, ki ga živijo udeleženci. Pri tem lahko uporabijo različne metode in tehnike, ki jim to omogočijo: npr. osebni pogovor z udeležencem, predstavitev ali kratko avtobiografijo udeležencev, občasno sodelovanje drugih članov družine ali skupnosti, v kateri živi udeleženec, na srečanjih, prireditvah ali skupnih akcijah, seznanjanje z dediščino, ljudskim in umetnostnim izročilom kulture, ki ji pripada udeleženec, pridobivanje objektivnih podatkov o okolju in razmerah, v katerih živijo udeleženci in podobno.

Tako delo omogoča učiteljem, da prepoznajo posamezne udeležence kot odrasle in celostne osebnosti in z njimi ustvarijo enakovreden in na humanističnih vrednotah zasnovan medosebni odnos, udeleženci pa se v programu osebno celostno izrazijo in delujejo kot odrasli, samostojni ljudje.

Načelo integrativnosti učnih vsebin, učnih metod in učnega gradiva

Ravnanje po tem načelu udeležencu omogoča, da spozna funkcijsko zvezo med posameznimi temeljnimi spretnostmi in jih celostno uporabi v različnih okoliščinah. Ustvari se tudi priložnost, da predmet in probleme, ki jih rešuje, opazuje z vidika različnih razlag in jih poskuša rešiti na različne načine. Tako si kritično izoblikuje svoj

pogled na različne pojave, pa tudi na svoje načine reševanja problemov in svoj slog učenja. Pri tem je posebno učinkovito projektno učenje, pri katerem si udeleženec ali skupina udeležencev izbere področje ali predmet učnega projekta, izdelava načrt, izvede in ovrednoti delo in učenje, ki so ga ob tem opravili. Učitelji načelo uresničijo tako, da poleg poudarjenih vsebin, npr. uporabe osebnega računalnika, obravnavajo integralne probleme - npr. pisanje prošnje na računalnik, in jih vzporedno ob problemih, povezanih z računalništvom, opozarjajo tudi na druge prvine pismenosti, npr. vsebinska, oblikovna in pravopisna korektnost prošnje. Pri tem lahko uporabljajo različne metode učenja, pri katerih udeleženci rešujejo probleme enkrat individualno, drugič v dvojicah ali majhnih skupinah, primerjajo različne posamezne in skupinske rešitve ter se ob tem naučijo predstavljati, zastopati in zagovarjati svoje mnenje, ob tem pozorno poslušati druge in se kritično odzivati. Spodbujanje komunikacije in interakcij med udeleženci pripomore k večji povezanosti v skupini, spodbuja udeležence in jim daje dobre neposredne izkušnje s timskim delom.

Načelo individualizacije učenja in kontinuiranega spremljanja napredovanja

Program je zasnovan tako, da od učiteljev zahteva pomoč udeležencem pri izdelavi osebnega učnega načrta, ki zajema opredelitev osebnih učnih ciljev, nalog in korakov, ki jih bo udeleženec opravil na poti do cilja, okvirno opredelitev časovnih rokov za izpeljavo posameznih učnih korakov ter oblik in časovnih intervalov preverjanja znanja in vrednotenja učnega procesa. Pri neposrednem stiku z udeleženci učitelji sodelujejo z udeležencem pri načrtovanju in vrednotenju napredovanja po učnem načrtu in pri morebitni modifikaciji učnega načrta. V tem dialogu učitelj poudarja predvsem napredovanje posameznika in usmerja njegovo pozornost na primerjavo njegovega znanja pred začetkom izobraževanja z novim znanjem in stopnjo neodvisnosti, ki jo je udeleženec že dosegel. Hkrati pa ga spodbuja k nadaljnjemu učenju in definiranju novih učnih ciljev. Pri vrednotenju napredka spodbuja udeleženca, naj sam izrazi svoje mnenje o napredovanju, učitelj pa to kasneje upošteva kot enakovreden element evalvacije. Tako postajajo udeleženci samostojnejši in odgovornejši za svoje učenje.

Načelo izbirlivosti

To načelo zadeva predvsem možnost izbire učnih vsebin, ob katerih si udeleženci izboljšujejo svoje temeljne spretnosti. Načelo izbirlivosti je najtesneje povezano z načelom življenjske bližine, saj predvideva, da poteka učenje ob vsebinah, ki jih izberejo udeleženci programa, ker so zanje zanimive in/ali so pomembne za njihovo življenje. Udeleženci lahko izbirajo med sicer predpisanimi učnimi vsebinami, ki pa so v programu ravno zaradi tega zelo široko in splošno opredeljene, npr. Družina in dom, Telo in zdravje, Domača ekonomika, Kultura in družba. Izbirlivost je tako omogočena na eni strani med predpisanimi področji, na drugi pa tudi pri konkretizaciji učne vsebine ali izbiri problema in problemskega položaja. Učenje bo zasnovano na problemih, ki so za udeležence pomembni in aktualni tudi glede pridobivanja znanja in temeljnih spretnosti, ki so potrebne za uspešno reševanje problema.

Učenje v učnih projektih

Opisana načela se združujejo pri učenju v učnih projektih. V tem programu gre lahko za kratke učne projekte, ki jih skupina izpelje na enem ali dveh učnih srečanjih, lahko pa si že na začetku izbere učni projekt, ki ga bo uresničevala na več učnih srečanjih, tako da bo pri posameznem učnem srečanju obravnavala eno od nalog, ki si jih bo zadala z učnim projektom. Pri projektnem učenju je pomembno, da si skupina izbere zanj pomemben življenjski problem, in ga obravnava iz različnih zornih kotov. Pri tem mora biti učitelj pozoren predvsem na postavljanje učnih ciljev. Paziti mora, da so v njem obravnavane različne prvine pismenosti, vse temeljne spretnosti in da je upoštevana večina standardov. Projektno učenje udeležencem omogoča, da se povezujejo z različnimi posamezniki in institucijami v okolju, s katerimi lahko sodelujejo različno - npr. pri pridobivanju informacij o okolju, ali tako, da skupaj izpeljujejo katerega od projektov.

Program izvajata sočasno dva učitelja. Oba učitelja izpeljmeta program v skladu z njegovimi standardi in v sodelovanju z izvajalsko organizacijo skrbita za pridobivanje udeležencev. V ta namen pripravljata ustrezne informacije, s programom seznanjata različne ustanove v svojem okolju ipd.

Učitelj je odgovoren za načrtovanje in kakovost izpeljave, izpeljavo usmerja strokovno in organizacijsko ter skrbi za sodelovanje z drugimi partnerji programa (financerji, zunanjimi evalvatorji, strokovnimi nosilci programa, predstavniki lokalne skupnosti, javnih občil itn.).

Priporočljivo je, da organizacija, ki izpeljuje program, zagotovi še sodelovanje učitelja - pomočnika, ki delo opravlja prostovoljno (brezplačno). Kot učitelji pomočniki lahko sodelujejo posamezniki, ki že opravljajo osnovno oz. dopolnilno dejavnost na kmetiji ali osebno dopolnilno delo, študentje (lahko tudi za potrebe študijske prakse), dijaki zadnjih letnikov srednjih šol, strokovnjaki s posameznih področij (etnologi, agronomi, agrarni ekonomisti ...) ali drugi prostovoljci (npr. upokojeni učitelji).

2.2.4 Učno gradivo

Učno gradivo je lahko:

- vnaprej pripravljeno učno gradivo, ki ga pripravi učitelj sam,
- tiskano gradivo iz življenjskega okolja udeležencev (časniki, revije, reklame), ki je povezano z vsebinami in standardi programa,
- gradivo, ki ga pripravijo udeleženci (brošure o lokalnem okolju, znamenitostih, pomembnih osebnostih, stari zemljevidi, navodila, razni avtohtoni recepti ...).

Učitelji sami izbirajo učno gradivo za uporabo pri izobraževanju. Pri izbiri in izdelavi učnega gradiva je treba upoštevati naslednja merila:

- obsegati morajo v programu zajete vsebine,
- ustrezati morajo sodobnim didaktičnim načelom,
- didaktično in metodično morajo biti usklajena s temeljnimi cilji programa.

2.2.5 Posebno znanje izvajalcev programa

Posebnost dela v programu UŽU BIPS je, da se vanj vključujejo starši in otroci. To zahteva od obeh učiteljev določeno mero predhodnih izkušenj pri delu s skupinami otrok kot odraslih, še bolj pomembno pa je, da imajo tudi že nekaj predhodnih izkušenj z mešanimi skupinami. Rezultati evalvacije 2009-2010 nedvomno potrdili, zelo močan vpliv predhodnih delovnih izkušenj učiteljev za kakovostno izvedbo programa.

Učitelji si morajo za izvajanje programa UŽU BIPS pridobiti posebna andragoška znanja kot so: poznati morajo teoretske temelje in modele za delo z ranljivimi skupinami odraslih, sodobne andragoške pristope za delo z ranljivimi skupinami odraslih, ter razvoj temeljnih zmožnosti za življenjsko uspešnost. Ta znanja si lahko pridobijo v posebnem programu Temeljno usposabljanje učiteljev v programu UŽU BIPS.

Učitelji programu UŽU BIPS dokazujejo svoje znanje in usposobljenost za delo s ciljno skupini programa z obnavljanjem licence vsakih 5 let. Postopke, merila in pogoje za obnavljanje licence postavi ACS v sodelovanju z MŠŠ.

2.2.6 Javna veljavnost programa

Listina, ki jo pridobijo udeleženci, je javno veljavna.

2.2.7 Sestavljavci programa

Prvotni program UŽU Beremo in pišemo skupaj so sestavile dr. Livija Knaflič (Andragoški center Slovenije, Ljubljana), Natalija Žalec, spec. in Sonja Klemenčič, prof.

Prenovo programa so opravili sodelavci Andragoškega centra Slovenije: dr. Petra Javrh, mag. Estera Možina, Manuel Kuran. Pri prenovi so sodelovali tudi izbrani učitelji praktiki.

3. PRILOGA

3.1. Zbirna mapa udeleženca

Zbirna mapa udeleženca ima te obvezne sestavine:

Osební podatki udeleženca

Ime in priimek

Datum in kraj rojstva

Naslov bivališča

Izobrazba

Starost

Državljanstvo

Status (zaposlen, brezposeln)

Podjetje

Število let delovnih izkušenj

Življenjepis udeleženca

Dokazila

Dokazila, ki jih udeleženec uveljavlja ob vstopu v program z namenom priznavanja vsebin oz. z namenom analize učnih potreb udeleženca.

Osební izobraževalni načrt

obsega učne cilje, konkreten časovni načrt ter podatke o znanju, interesih in pričakovanjih udeleženca ob vključitvi v program.

Dokumentacija usposabljanja

Obsega izdelke in gradiva, ki jih izdelá udeleženec, samoevalvacijski vprašalnik udeleženca o učnih dosežkih posameznega vsebinskega sklopa v okviru programa, evalvacijski vprašalnik učitelja in zunanjih sodelavcev, strokovnjakov in drugih o udeleženčevem delu, o učnih dosežkih posameznega vsebinskega sklopa v okviru programa, ki vsebuje tudi povratno informacijo o uspešnosti kandidata ter napotke za delo naprej, mnenje udeleženca (opažanje in refleksija) o procesu usposabljanja.

Ocena učitelja o doseganju standardov temeljnih zmožnosti

3.2 Evalvacija programa

Evalvacija programa je stalna strokovna naloga izbrane strokovne organizacije, ki je s svojimi strokovnimi in raziskovalnimi zmogljivostmi ter vsebino dela pristojna za opravljanje evalvacije. Metoda evalvacije bo izhajala iz strokovne presoje evalvacijskih ciljev ter bo usmerjena v kvalitativne analize, ki so uveljavljene v izobraževanju. Pri izpeljavi programa bo potekala tudi sprotna notranja evalvacija učnih dosežkov, ki jo opravljajo udeleženci.

Vsebina evalvacije

Cilji izobraževalnega programa

- Ali program zadošča potrebam, zaradi katerih je nastal?
- Ali zagotavlja uresničevanje zastavljenih ciljev izobraževalnega programa in koliko?

Ciljna skupina

- Ali vsebina programa ustreza potrebam, poprejšnjemu znanju in izkušnjam ciljne skupine?

Trajanje

- Ali je trajanje programa ustrezno glede na vsebino in organizacijo izpeljave programa?
- Ali sta trajanje in časovna razporeditev posameznih enot ustrezna?

Pogoji za vpis, napredovanje in dokončanje programa

- Ali so pogoji za vpis v program ustrezno opredeljeni?
- Ali so merila za presojo potrebe po vpisu v program primerni?
- Ali so pogoji za dokončanje programa ustrezno opredeljeni?

Organizacija izobraževanja

- Ali je organizacija izpeljave ustrezna?
- Ali bi bile pod določenimi pogoji učinkovite tudi nekatere druge oblike izpeljave?

Standardi znanja

- Ali so standardi znanja ustrezno opredeljeni glede na cilje programa?
- Ali so standardi znanja dovolj natančno opredeljeni? Vsebine
- Ali vsebine ustrezajo doseganju opredeljenih ciljev izobraževalnega programa?
- Ali predlagane vsebine ustrezajo in omogočajo doseganje opredeljenih standardov znanja?
- Ali so vsebine dovolj privlačne in zanimive za udeležence?

Učbeniki in učno gradivo

- Ali predvidena merila za izbiro učbenikov in učnega gradiva zadoščajo učiteljem pri izbiri?
- Ali bi bilo dobro, da bi za doseganje skupnih standardov obstajal temeljni učbenik ali temeljno gradivo?

Posebno znanje izvajalcev programa

- Ali so pogoji, določeni za izvajalce programa, ustrezni?

Subjekti evalvacije

Predlagamo, da pri evalvaciji sodelujejo: udeleženci programa, učitelji, vodje izobraževanja, drugi strokovnjaki.

Izbira merilnih pripomočkov

Predlagamo, da se pripravijo tile merilni pripomočki: vprašalnik za udeležence, vprašalnik za učitelje (vodeni intervju), opomnik za poročilo strokovnjakov.

Časovni načrt poteka evalvacije

Predlagamo, da se program evalvira: ob prvi izpeljavi programa, ki jo opravi vsak učitelj, vsaka tri leta po prvi izpeljavi.